

Francine Tammeling zet zich met haar Stichting Teman Teman Sehati in voor de Indischen in Indonesië. Zie: artikel pag. 26

In dit nummer

Opeenstapeling van natuurrampen op Sulawesi.....2

Andjing Nica, het vergeten bataljon.....3

Indische Nederlanders en asielzoekers.....8

Meneer Go werd een begrip in Duinoord.....11

Eigendomsstrijd.....12

Molukkers in verzet...15

Sophiahof – Van Indië tot nu.....16

Nieuws Stg. Japanse Ereschulden.....19

Ebbe op Java.....20

De foute vlag van Japan.....21

Kartini & Katini, two stories.....26

Stichting Teman Teman Sehati.....27

Van de redactie

We beginnen deze editie natuurlijk met de enorme ramp die Sulawesi getroffen heeft. Onze gedachten gaan uit naar alle slachtoffers en hun nabestaanden. Dan een stukje over Andjing Nica, een vergeten bataljon. Een confronterend artikel over de 'foute vlag' van Japan, ten gevolge waarvan Tokyo haar marine uit een grote vlootshow heeft teruggetrokken. Nieuw in deze editie is de publicatie van de petitie die Stg. Japanse Eerschulden maandelijks op elke eerste dinsdag aan de Japanse ambassadeur aanbiedt. De coverfoto toont Francine Tammeling bij een van de Indischen in Indonesië, die in grote armoede leven. Verder een artikel over twee voorstellingen van Kartini & Katini. Wij wensen u veel leesplezier.

Heeft u overigens zelf ook een verhaal te vertellen, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud graag voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9500 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw waardering als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 2168 36, t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Opeenstapeling van natuurrampen op Sulawesi

Door: redactie

Celebes is een van de grotere eilanden van Indonesië. Het is in grootte het elfde eiland ter wereld, met een oppervlakte van 174.600 km². Het eiland telt ongeveer 18 miljoen inwoners en is ingedeeld in zes provincies: Gorontalo, Noord-Celebes, Midden-Celebes, West-Celebes, Zuid-Celebes en Zuidoost-Celebes.

Op vrijdag 28 september werd het Indonesische eiland Sulawesi getroffen door twee zware aardbevingen, waarvan de eerste met een kracht van 6.5 en de sterkste met een kracht van 7.4 op de

schaal van Richter. Het episch centrum van de tweede en meest verwoestende aardbeving lag op 10 kilometer diepte en ruim 50 kilometer ten noordwesten van Palu dat aan de punt van een inham ligt. Kort na de aardbeving was er een officiële melding dat er geen gevaar voor vloedgolf meer was. De reden hiervan was dat deskundigen berekend hadden dat een aardbeving zonder subductie (waarbij de ene aardplaat onder de andere schuift) volgens hen geen tsunami tot gevolg kon hebben. Toch kwam die tsunami er en met vreselijke gevolgen.

Op het strand van Palu waren honderden mensen aanwezig voor een festival, toen golven tot zo'n zes meter hoog op de kust afkwamen. "Toen de tsunami dreiging ontstond, bleven mensen hun gang gaan en renden ze niet meteen weg", stelt een woord-

voerder van de Indonesische rampendienst. "De golven namen auto's, bomen en huizen mee, alles op het land werd geraakt", voegt hij toe. De tsunami sloeg met een snelheid van zo'n 800 kilometer per uur op de kust.

Hulp aan het door een aardbeving en een tsunami getroffen eiland gaat zeer moeizaam door het wegvallen van communicatie. Ook over land zijn veel gebieden onbereikbaar door stukgeslagen wegen. Vrijwel overal is de stroom is uitgevallen.

Het aantal slachtoffers groeit met het uur. Was er in het begin sprake van enkele honderden doden, nu is dat aantal al naar boven bijgesteld tot ver over de tweeduizend en er zijn nog bijna 5000 vermisten. Veel mensen liggen nog onder het puin van ingestorte huizen en gebouwen omdat nog niet overal zwaar materieel ter plaatse is om grote stukken puin te ruimen. Waar je ook gaat, komt de stank van de vele lijken je tegemoet.

In gebieden waar nog geen hulpverleners konden komen, is de situatie met behulp van drones in kaart gebracht en de beelden daarvan zijn weinig hoopvol.

Tot overmaat van ramp is enkele dagen na de aardbeving en de tsunami ook de vulkaan Soputan uitgebarsten en spuwt de 1800 meter hoge vulkaan as en rook zo'n vier kilometer de lucht in. Er zijn hier nog geen berichten van extra slachtoffers en ook het vliegverkeer zou niet al teveel hinder ondervinden. Wel waarschuwen de autoriteiten voor het ontstaan van aardverschuivingen en modderstromen op de hellingen van de vulkaan.

In Nederland hebben de gezamenlijke hulpdiensten "Giro 555" geopend voor donaties ten behoeve van de hulpverlening in Sulawesi. In het kader hiervan is op woensdag 10 oktober een Nationale Actiedag georganiseerd, waarbij kranten, televisie en radio er alles aan doen om zoveel mogelijk giften te genereren.

"De schade die de aardbeving en tsunami op Sulawesi hebben veroorzaakt is enorm en deze ramp verdient alle aandacht. Noodhulp is hard nodig en daarom

hebben radio- en televisiezenders woensdag 10 oktober verslag gedaan van de actie van Giro 555. Hiermee kunnen we ons publiek informeren en hopelijk motiveren om giften over te maken op Giro 555", aldus Shula Rijxman, voorzitter van de Raad van Bestuur van de NPO (Nederlandse Publieke Omroep) daags ervoor. Inmiddels was er op dat moment al ruim 4 miljoen euro aan giften binnen. Na de landelijke actie op woensdag 10 oktober is dit bedrag gestegen naar ruim 12,5 miljoen en de giften blijven binnenkomen. Ook uw bijdrage is nog hard nodig.

De redactie wijst u tevens op de door haar aan Giro 555 aangeboden advertentiepagina, waardoor een oproep wordt gedaan om gul te geven ten bate van de hulpverlening en wederopbouw van het rampgebied in Sulawesi door middel van Giro 555. Via een actieve LINK in deze advertentie kunt u rechtstreeks op de website van Giro 555 komen en daar direct een gift overmaken via iDeal, Visa, MasterCard of PayPal. *Zie volgende pagina.*

Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806

Nederland helpt Sulawesi

“De combinatie van een tsunami, aardbevingen en modderstromen hebben een grote ravage aangericht”, zegt Marinus Verweij, Giro555-actievoorzitter. “Nog steeds worden er doden onder het puin vandaan gehaald en er is een grote behoefte aan drinkwater, medicijnen en onderdak. Als samenwerkende hulporganisaties slaan we de handen ineen om hulp te verlenen”.

De hulporganisaties achter Giro555 zijn zelf, of via lokale partners, in het gebied aanwezig. Zij bieden directe noodhulp, zoals onderdak, voedsel, tenten, dekens, hygiëne-pakketten, medische zorg en drinkwater. De hulpverleners richten zich daarnaast ook op het zoeken naar slachtoffers tussen het puin en het beschermen van kinderen.

Van groot belang is om grote hoeveelheden essentiële hulpgoederen naar het rampgebied te brengen. Transport gaat moeizaam door kapotte wegen, de stroom is op veel plekken nog niet hersteld en de communicatie verloopt moeizaam.

Op Sulawesi is nu ook de vulkaan Soputan uitgebarsten. De bijna 1.800 meter hoge vulkaan spuwt as en rook zo'n vier kilometer de lucht in. Er zijn nog geen berichten over gewonden en ook het vliegverkeer zou geen hinder ondervinden. De autoriteiten waarschuwen wel voor mogelijke modderstromen.

Deze weken worden door heel Nederland acties gestart om geld in te zamelen voor de slachtoffers in Indonesië. Giro555 roept iedereen in het land, ook scholen, bedrijven, sportclubs, enz. om een bijdrage te leveren om zoveel mogelijk slachtoffers te helpen.

Via de sociale media worden acties bijgehouden via de hashtag: [#nlhelptsulawesi](https://twitter.com/nlhelptsulawesi).

Op Facebook www.facebook.com/giro555 verschijnen de komende weken updates over de situatie ter plaatse en er worden regelmatig verbindingen gelegd met de hulpverleners ter plekke.

Doneert u gul op bankrekening nummer: NL08 INGB 0000 0005 55.

Of direct via iDeal, Visa, MasterCard of PayPal. Gaat u (Ctrl+click) naar: <https://giro555.nl/>

De samenwerkende hulporganisaties achter Giro555:

Deze advertentiepagina is aangeboden door NICC Magazine.

Andjing Nica, het vergeten bataljon

Door: Han Dehne

Het Andjing Nica Bataljon (vijfde bataljon, Infanterie V) van het Koninklijke Nederlands-Indische Leger werd op 2 december 1945 te Bandoeng opgericht tijdens de Bersiap-periode, die volgde op de capitulatie van Japan, na de bezetting van Nederlands-Indië door deze natie. Te Bandoeng was indertijd het Tjilhapitkamp met veel geïnterneerden, dat ernstig bedreigd werd door de massale aanwezigheid, ten oosten van dit kamp, van honderden goed bewapende extremisten.

Dat de ongeregelde bendes zeer gevaarlijk konden worden was onder meer al gebleken uit de moordpartijen die eerder op Bronbeek hadden plaatsgevonden. Ter bescherming van de kampbevolking werden knokploegen samengesteld en bij schrijven van de chef van de Generale Staf van 24 september 1945 een afdeling Militaire Politie opgericht.

Vele jonge jongens, waaronder Nederlanders, Ambonezen, Menadonezen, Timorezen, Javanen en Soedanezen meldden zich als vrijwilliger aan en al snel hierop werden deze mannen bewapend (veelal met eerder door de Japanners op de Geallieerden buitgemaakte wapens) en kon begonnen worden met de oefening van de nieuwe soldaten, allen voormalige krijgsgevangenen, voor een nieuw op te richten eenheid.

Op 2 december 1945, de formele oprichtingsdatum van het vijfde bataljon, was de eenheid opgebouwd uit een staf en 2 compagnieën, en stond onder commando van kapitein der infanterie J.C. Pasqua. Tot compagnies commandant werden er twee kapiteins en een eerste luitenant, te weten Jahn (die bij een actie door een klewanghouw gewond

raakte), Coureur en C.A. Trieling benoemd. De verdere opleiding van de manschappen zou plaatsvinden in het gebouw van de Koninklijke Militaire Academie te Bandoeng.

Beginperiode: de Bersiap

Kapitein A. van Santen, in 1945 commandant van de mitrailleurs en mortieren, later korpscommandant en chef operaties, nam nu de oefening van de nieuwe rekruten verder ter hand en op 10 december 1945 kon een ondersteuningscarriers in actie opgericht worden. Ten slotte werd het vijfde bataljon op de 14^e december formeel geïnspecteerd door de Amerikaanse generaal Mac Donald, de troepencommandant van Bandoeng en Tjimahi, en een week later verplaatst naar Tjimahi. De eerste prioriteit was nu de bewaking van de vroegere Japanse interneringskampen van de Engelsen over te nemen.

De eenheid was aan Mac Donald gepresenteerd als een "Home-Guard", een bewakingsonderdeel, omdat de Engelsen zich onder druk van de Indonesische nationalisten, onder leiding van Soekarno, verzet hadden tegen een legereenheid. In deze tijd nam het aantal moorden onder (Indo) Europeanen hand over hand toe, zoals de slachting

(schattingen van het aantal doden lopen uiteen tot 200 doden) in de Simpangclub in Soerabaja, op 15 oktober 1945, aantoonde.

Ook aanvallen door extremisten op Britse posten continueerden. Nadat een handjevol Engelsen of Brits-Indiërs op een post in een wanhopige laatste poging de laatste patroon had verschoten begon vaak een moordorgie, gepleegd door extremisten, waarbij de aangegroeide massa de afgehakte armen en benen in de lucht wierp, terwijl men "Merdeka" schreeuwde.

Een "RAPWI"-konvooi (Royal Army Prisoners of War Institute), bestaande uit vrachtauto's met meer dan honderd Nederlandse vrouwen en kinderen, werd aangevallen, in brand gestoken en vrijwel allemaal op beestachtige wijze uitgemoord, ondanks de heldhaftige strijd van de Brits-Indische begeleiders, die tot de laatste man om het leven kwamen. De hoogste tol betaalden de Indische Nederlanders, die bij tientallen werden opgepakt, mishandeld, vernederd en vermoord.

Andjing Nica

Begin 1946 werd het bewakingsrayon verder uitgebreid, versterkt met twee tirailleurcompagnieën en was aldus op 18 januari 1946 in complete formatie. Onder het commando van majoor T. Willer, die op 21 januari 1946 Pasqua had opgevolgd, en vervolgens onder bevel van majoor J.A. Scheffelaar (12 februari 1946) werden de eerste patrouilles gedaan en hevige gevechten met extremisten geleverd.

Nadat een poging van hen om het westelijke en noordwestelijke gedeelte van Tjimahi binnen te dringen door het vijfde bataljon werd verijdeld gaf de Indonesische

radio Jogja de eenheid de naam van "Andjing Nica" (Nica - alles wat Nederlands was - honden).

Vanaf dit moment droeg ieder lid van het korps een badge met de afbeelding van een hondenkop. Intussen begonnen gewapende troepen zich rondom de kampen te formeren. Niet alle expedities in de begintijd liepen zodoende goed af.

Tijdens een mislukte patrouille liep een groep soldaten in een hinderlaag, waarbij vijf doden, een zwaargewonde en vier licht gewonden vielen. In die tijd gebruikten de extremisten vrouwen en kinderen vaak als menselijk schild. Soms vonden de manschappen tijdens een patrouille hun moeder en zusters verkracht en vermoord terug in een put, een mogelijke verklaring waarom er een enkele keer "excessen" plaatsvonden.

Bandoengperiode

In april 1946 kwamen de eerste drie bataljons oorlogsvrijwilligers uit Nederland aan: 1-3 RI (de Watermannen), 1-5 RI (de Krokodillen) en 1-9 RI (de Friezen). Samen met het vijfde bataljon voerden deze aanvullingstroepen diverse zuiveringen uit, zodat Tjimahi en een groot

gebied ten noorden van deze stad weer onder controle waren. Andjing Nica ging nu deel uitmaken van de V-Brigade, dat onder commando stond van kolonel J.K. Meyer, met als taak het noordelijk gedeelte van Bandoeng te bezetten en te zuiveren van terroristische activiteiten.

In deze tijd werden door de extremisten vaak booby traps bij de lijken van de omgebrachte Nederlandse soldaten aangebracht, zodat, als de makkers van de dode jongens deze lichamen optilden, zij ook aan stukken gescheurd werden.

Veel ondernemingen, die intussen door de Nederlandse troepen gezuiverd waren, trokken voor veel geld werknemers aan, die de bedrijven weer rendabel dienden te maken. Een groot aantal van deze mannen, die geen besef hadden van de dreigende situatie, vielen ten offer aan extremisten. Hun lijken werden later onthoofd en verminkt teruggevonden.

Het vijfde bataljon kreeg op 17 augustus 1946 het bevel van legercommandant Simon Spoor dat de eenheid voortaan Andjing Nica bataljon zou heten en dat de Andjing Nica badge, een grauwe rode hondenkop, als

mouwembleem diende te worden gedragen. In oktober 1946 werd overgegaan tot de bezetting van het noordelijk en oostelijk front van Bandoeng en startte men zuiveringsacties.

Eerste Politionele Actie

Nadat Scheffelaar werd overgeplaatst naar Makassar werd Van Santen, op dat moment actief als commandant van de vierde brigade op Sumatra, benoemd tot aanvoerder van het Andjing Nica bataljon. Op 19 juli 1947 kreeg de Timorese sergeant Frans Timotheus, in aanwezigheid van de commandant van de B-divisie, de V-brigade en de resident van Bandoeng, door Van Santen de Bronzen Leeuw uitgereikt. Dat was voor diens moedige acties in de voorgaande periode. Kort hierop nam Andjing Nica in brigadeverband, als lid van de V-brigade, commandant J.K Meyer, deel aan de Eerste Politionele Actie.

Andere eenheden die deelnamen waren de drie bataljons oorlogsvrijwilligers, de verbindingsafdeling, de pelotonstafwacht, een eskadron tanks, een eskadron pantserwagens van het Regiment Huzaren van Boreel, onder het commando van jhr. mr. M.W.C. de Jonge, met onder meer

ritmeester Frits Broertjes, en artillerie, geschut en genie.

Vanaf 21 juli 1947 nam het Antjing Nica-bataljon deel aan Operatie Product. Allereerst werd een kampongcomplex ten oosten van Bandoeng bezet en vervolgens Palintang veroverd. Van hier rukte het bataljon op naar Tandjoensari en Cheribon en vervolgens werd verder getrokken naar Tegal, Poerwokerto en tenslotte, op 4 augustus 1947, Gombong. Dit was aan het einde van de Eerste Politionele Actie en vanaf nu volgde een periode van intensieve patrouilles.

In het vierde kwartaal van 1947 werd Andjing Nica ingezet op West-Java; samen met een landingsdivisie bezette het bataljon Pangandaran en leverde daar diverse hevige gevechten. Tijdens het demonteren van een trekbom sneuvelden vier soldaten van het vijfde bataljon; de republikeinen, die zich niet hielden aan het bestand, brachten de explosieven middels infiltranten in burgerkleding in het Nederlandse gebied.

Na een actie werd Karanganjat veroverd en een grote voorraad mijnen, trekbommen en andere springstoffen buitgemaakt.

Diverse strijdhandelingen

Eind 1947 kreeg commandant Van Santen recuperatieverlof naar Nederland en werd opgevolgd door luitenant-kolonel B.L. de Goede. Van Santen werd uitgeleide gedaan door het spelen door het Ambonese fluitorkest van de tweede compagnie: "Andjing Nica tida takoet mati" (de Andjing Nica is niet bang om te sterven).

Ook enkele ondercommandanten vertrokken soms naar andere eenheden of overleden: zo ging luitenant Trieling over bij het Korps Commando Troepen van Raymond Westerling en kwam kapitein Bep Clignett om het leven tijdens een jeep-ongeval. Na

verloop van tijd nam Van Santen het commando weer op zich.

Deze periode werd gekenmerkt door een behoorlijk groot aantal zuiveringsacties, onder meer in de buurt van Kroja en Adjibarang. Er was indertijd een staakt het vuren afgesproken maar de infiltraties over de demarcatielijn vonden ongehinderd doorgang en ook vijandelijke acties werden niet geschuwd. Derhalve werd besloten tot een Tweede Politionele Actie: Operatie Kraai. Andjing Nica werd hiertoe ingedeeld bij de W-Brigade, die onder het commando stond van kolonel Jan Breemouwer. Van Santen was tijdens de actie actief als zelfstandig commandant van de colonne IV.

Tweede Politionele Actie

Het vijfde bataljon was tijdens de opmars onder meer versterkt met het Koninklijke Landmacht bataljon 4-11 RI. Van Gombong werd naar Poerworedjo opgerukt. Aldaar zou Andjing Nica onder het tactisch commando van de Tijgerbrigade van kolonel D.R.A. van Langen worden geplaatst. Colonne IV was samengesteld uit de colonne Karanganjat, Keboemen, de treincolonne 4-II RI, de colonne infanterie V, de gemotoriseerde spits, de gevechtstaf infanterie V, de hoofdmacht en de achterhoede.

Nadat Poerworedjo ingenomen was begon men met de stad te zuiveren van bommen, mijnen en andere explosieven. Vrijwel alle belangrijke gebouwen en diverse

installaties waren zwaar ondermijnd en tonnen aan vijandelijke explosieven werden gevonden en onschadelijk gemaakt. Uiteindelijk bereikten de troepen Magelang, waar zij alle Gouvernementswoningen vernield en de bewoners van de gevangenis geliquideerd vonden.

In de periode die hierop volgde ondernam Andjing Nica diverse acties in de omgeving van Magelang, waardoor de vijandige intimidatie van de bevolking sterk afnam. Een militaire truck werd op 13 maart 1949 door een trekbom getroffen, waardoor elf doden en zes gewonden onder de leden van het bataljon vielen.

Periode tot de soevereiniteitsoverdracht

Nu brak de periode van de Van Royen-Roem onderhandelingen en overeenkomsten aan. Jogja diende ontruimd te worden en ter beveiliging van vertrekkende burgers en militairen werd het commando evacuatieroute ingesteld, waardoor de posten Salam, Moentilan, Pabelan en Blondo door Andjing Nica werden ontruimd. Kort hierna kreeg het vijfde bataljon de opdracht de T-Brigade te steunen.

Andere activiteiten in deze periode waren onder meer een grote zuiveringsactie in de Gawokpas en de aanvallen op Bagelen, Wadjamoettihan, Bandjoe Oerip en Kalinanka. Op 25 juli 1949 gaf luitenant-kolonel Van Santen het commando over aan majoor van Loon en nam het bevel van de Tijgerbrigade op zich. Omdat er een staakt het vuren overeenkomst getekend was werd de patrouillegang van Andjing Nica nu primair gericht op defensief optreden en veilig stellen van eigen personeel en verbindingen.

Ook werd voortgegaan met het opruimen van kwaadwillenden en overtreders van de staakt het vuren. Nadat majoor van Loon

door een auto-ongeluk was uitgeschakeld werd hij opgevolgd door kapitein A.E.J. Schlosmacher, commandant stafcie.

Het einde van Andjing Nica Doordat men geen zekerheid omtrent de toekomst der KNIL-militairen na de soevereiniteits-overdracht kreeg ontstond grote onrust en angst onder alle rangen en landaarden van Antjing Nica. Mede hierdoor nam het aantal desertiegevallen toe en heerste

er een grote verslagenheid onder de Indonesische militairen toen de voorlopige voorwaarden der reorganisatie van het KNIL bekend werden.

Het Andjing Nica bataljon was, mede door de jarenlange slopende patrouilles en felle gevechten, niet erg pro-TNI en nam een overgang naar de strijdkrachten van de Republiek Indonesië niet eens in overweging.

Toen er werd besloten dat het bataljon van Java zou vertrekken werd deze mededeling met vreugde ontvangen omdat men zich daar niet langer veilig voelde. In december 1949 verliet Andjing Nica Java met bestemming Oost-Borneo, waarmee een einde kwam aan het veelbewogen bestaan van het vijfde bataljon.

zoekt donateurs

Het **Indisch Platform** behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het **Indisch Platform** - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. **NL84 INGB 0088 3644 67** t.n.v. Indisch Platform

Indische Nederlanders en asielzoekers

Door: Gerard de Boer

In onze vorige editie maakten we melding van de opening van een nieuw museum in Den Haag: het Migratie Museum. De openingstentoonstelling is geheel gewijd aan de Indische Nederlanders onder de titel: "Naar Holland". Voor de zoveelste keer wordt de grote fout gemaakt door de Indische Nederlanders die in de jaren 1945-1962 naar Nederland kwamen te bestempelen als "de eerste asielzoekers". Bewust heeft de redactie hierbij een noot geplaatst omdat wij het ten enen male onbestaanbaar vinden dat de gedwongen repatriëring van ruim 300.000 Nederlandse staatsburgers vergeleken wordt met de huidige instroom van asielzoekers. Daarom willen wij door middel van het hierna volgende artikel van Gerard de Boer nogmaals duidelijk maken waarom!

Gaat u overigens gerust de openingstentoonstelling in het Migratie Museum bezoeken, het is de moeite waard. Deze ten-

toonstelling is geopend tot en met 28 oktober, in gebouw Concordia aan het Hoge Zand 42, Den Haag.

Vanwege de agressieve politiek van de regering-Drees inzake de kwestie Nieuw-Guinea (West-Irian) tegen het pas onafhankelijk geworden Indonesië moest iedereen met de Nederlandse nationaliteit – waaronder ondergetekende – in de jaren '50 dat land noodgedwongen verlaten. Voor het overgrote deel van de Indische Nederlanders was Neder-

land een vreemd land dat ze alleen kenden van verhalen en van plaatjes in de schoolboeken. Vaak worden deze repatrianten nog steeds gezien als de eerste asielzoekers in Nederland.

Deze vergelijking gaat echter geheel mank. Ten eerste waren de Indische Nederlanders van Nederlandse afkomst, ook al was dat een Nederlandse voorvader in een ver verleden, en ten tweede hadden ze allen de Nederlandse nationaliteit. Daar komt nog bij dat – in tegenstelling tot de huidige asielzoekers – de Indische Nederlanders alles zelf moesten terugbetalen.

Na aankomst in Nederland, waar ze werden ondergebracht in zogeheten contractpensions, werden ze door het Ministerie van Maatschappelijk Werk namelijk gedwongen een overeenkomst te tekenen om alle voorgeschoten kosten voor het transport van Indonesië naar Nederland, het

contractpension en het levensonderhoud zelf te betalen. Die schandalige overeenkomst gold trouwens ook voor de kosten van de winterkleding dat onder-weg aan boord van de schepen was uitgereikt.

Degenen in de contractpensions die na verloop van tijd werk hadden gevonden moesten 60% van hun inkomen afdragen aan het Ministerie van Maatschappelijk Werk. En zij die nog wat spaargeld naar Nederland hadden weten mee te nemen, moesten meteen al de rekening van de overtocht betalen. Anderen konden het later aflossen. Maar het overgrote deel van de Indische Nederlanders, met destijds een gemiddeld inkomen van 85 gulden per week, hebben er jarenlang over moeten doen om alle kosten van de reis en de opvang terug te betalen. Overigens zag de Nederlandse regering de Indische Nederlanders liever gaan dan komen.

Nadat de regering in 1951 eerst de Molukkers had gedumpte in voormalige Duitse concentratiekampen zoals Westerbork en Vught, wilde Drees c.s. in 1954 de Indische Nederlanders wegstoppen in de jungle van Brazilië. De bedoeling was om ze onder te brengen in een gebied langs de Amazone, "want daar is een klimaat dat deze mensen eigen is", zoals de toenmalige regerings-commissaris B.W. Haveman (PVDA) in de media jubelde. Uiteindelijk is dat hele emigratieplan op een fiasco uitgelopen. Tot slot nog wat over de Molukkers. Veel gezinnen hebben

in 1951 een deel van hun kinderen in Indonesië moeten achterlaten en zijn nooit in aanmerking gekomen voor gezinshereniging!

De Molukse KNIL soldaten

Bij de soevereiniteitsoverdracht aan Indonesië op 27 december 1949 bestond het KNIL uit 65.000 man waarvan 26.000 man – waaronder honderden Molukkers – zijn overgegaan naar de Indonesische strijdkrachten. Anderen kozen voor demobilisatie. Vlak voor de opheffing van het KNIL op 26 juli 1950 waren de op Java gestationeerde Molukse KNIL-militairen, die gekozen hadden voor demobilisatie, opgenomen in de Nederlandse Koninklijke Landmacht. Door deze 'tijdelijke KL-status' bleven de Molukse militairen onder politieke verantwoordelijkheid van Nederland en onderworpen aan de Nederlandse krijgsgesticht.

Op 20 januari 1951 werd aan de Molukse militairen (destijds nog 'Ambonese militairen' genoemd) – die niet op Java wensten te demobiliseren – **toegezegd** dat ze naar de **Zuid-Molukken** konden worden teruggebracht, zoals bij Militair Besluit van het Koninkrijk der Nederlanden uit 1835 al was vastgelegd.

28 september 1954

Echter, op 12 februari 1951 is de Nederlandse regering om politieke redenen hierop teruggekomen en kregen de Molukse ex-KNIL-militairen een **dienstbevel** om

tijdelijk naar Nederland te worden overgebracht.

Hieronder het dienstbevel d.d. 24 februari 1951 voor de ongehuwde Molukse ex-KNIL-militairen van het Sub.Bat. 'Ambon' te Jakarta om zich in te schepen op het ms. Roma. Ook gehuwde Molukse ex-KNIL-militairen van andere afdelingen kregen een soortgelijk dienstbevel.

17 november 1954

(Collectie Gerard de Boer)

Tussen maart en juli 1951 kwamen circa 12.500 Molukse ex-KNIL-militairen met hun gezinnen in Nederland aan. De Molukkers werden eerst naar Amersfoort gebracht alwaar ze een woonplaats kregen toegewezen, waaronder de voormalige concentratiekampen Westerbork en Vught. Ook kregen de mannen te horen dat ze ontslagen waren uit het leger. Wel hadden de Molukse militairen altijd geweten dat de status van militair bij de Koninklijke Landmacht hen slechts tijdelijk was toegekend, maar het was ze in Indonesië ook toegezegd dat ze pas op de plaats van hun keuze zouden worden gedemobiliseerd. En die plaats van keuze was in elk geval niet Nederland.

Het toenmalige Kabinet-Drees had al op 19 februari 1951 besloten de Molukkers in Nederland te ontslaan. Dat betekende een afwijking van de bestaande regels. Tevens was besloten dit ontslag geheim te houden totdat de eerste Molukse KNIL-militairen in Nederland waren gearriveerd.

MINISTERIE VAN MAATSCHAPPELIJK WERK

Steds een zaak in een brief behandelen

AAN

Uw brief van B.M.W.
Ad. B.M.W./B.O. No.

Onderwerp: Vordering V-Gravenhage

Op Uw aanvraag is aan U van Rijksweg voorschot toegekend voor de financiering van Uw overtocht en die van Uw gezin van Indonesië naar Nederland.

Op grond hiervan zijn ten laste van mijn Ministerie de navolgende uitgaven verricht

passage per H.S.	f. 3660.-
boordgelden	" 140.-
	f. 3800.-

Ik nodig U uit laatstgenoemd bedrag ad f. 3800.- te storten op postrekening nr. 552796 ten name van 's Rijks schatkist ten behoeve van het Ministerie van Maatschappelijk Werk te 's-Gravenhage.

Indien U meent met vorenstaande berekening niet te kunnen instemmen, gelieve U de terzake dienende bezwaren binnen veertien dagen na dattekening dezes schriftelijk voor te brengen onder vermelding van de datum van dit schrijven en het vorderingsnummer.

Voor de beantwoording van eventueel bij U gerezen vragen, kunt U de bij deze vorderingsbrief gevoegde toelichting raadplegen.

DE MINISTER VAN MAATSCHAPPELIJK WERK,
Namens de Minister,
DE SECRETARIS-GENERAAL,

Mr. Ph. H. M. WERNER

Bijlage(n): 1.
Men gelieve bij beantwoording aangeven het onderwerp, de datumtekening, het nummer enz. van dit schrijven te vermelden.

R 5

Archief: Griselda Molemans

Achtergelaten kinderen

Bij een aantal transporten naar Nederland is het voorgekomen dat Molukse KNIL-militairen niet meer dan drie kinderen per gezin mochten meenemen. In een interview met het veteranenblad Checkpoint vertelt de Molukse mevrouw Wanda Kuway-Pical over de diepe wonden die zijn geslagen bij de evacuatie van de Molukse KNIL-militairen naar Nederland:

De ouders mochten per gezin niet meer dan drie kinderen meenemen naar Nederland. Ze hebben met de hier geboren kinderen nooit gesproken over de kinderen die zij in Indonesië moesten achterlaten. Daar bestond een soort taboe op. Ze hebben denk ik nooit over die kinderen gesproken, omdat ze het verdriet daarover wilde verdringen. Ze wilden die periode waarschijnlijk afsluiten, omdat het denken aan die kinderen een niet te dragen confrontatie met het verleden voor hen betekende. Mijn ouders verkeerden in de gelukkige omstandigheid dat zij hun kinderen

allemaal konden meenemen. Ze hadden er niet meer dan drie. Ik moest nog komen. Maar ik ken gezinnen van bijvoorbeeld zes kinderen, die er drie bij hun ouders hebben moesten achterlaten. Die namen berustend de rol van vader en moeder over. Eén vader besloot zijn drie zonen mee te nemen en zijn drie dochters achter te laten. Die volwassen geworden dochters zijn tenslotte hier op vakantie geweest en vroegen natuurlijk waarom zij waren achtergelaten. Dat vroegen ze eerst aan hun hier opgegroeide broers en hun vrouwen en daarna aan hun moeder. Die begon te huilen. Ze kon er geen antwoord op geven. Het moet hartverscheurend voor haar zijn geweest om haar drie bloedeigen kinderen achter te moeten laten.

(Bron: Veteranenblad Checkpoint, januari-februari 2003, p.15.)

In 1955 ben ik van Bogor naar Bandung verhuisd en raakte daar bevriend met een Molukse jongen, genaamd Oety. Of dat zijn werkelijke naam was weet ik niet,

maar hij werd in ieder geval zo genoemd. Oety kwam uit een groot gezin en toen zijn vader in 1951 op dienstbevel naar Nederland moest gaan, zijn Oety en zijn zusje ondergebracht bij een tante. Want hun ouders gingen toch maar voor een half jaar naar Nederland om daarna met het gehele gezin terug te keren naar Saparua, waar de ouders oorspronkelijk vandaan kwamen. Dat was ze beloofd door de Nederlandse regering, zo heeft Oety mij toen al talloze malen verteld. Maar in 1955 woonde Oety en zijn zusje dus nog steeds bij hun tante in Bandung. In februari 1956 moesten wij door de al slechtere politieke situatie zelf naar Nederland vertrekken en heb ik dus afscheid moeten nemen van Oety. Vaak moet ik nog aan hem en zijn zusje terugdenken. Wat zou er van ze terecht gekomen zijn? Die gezinshereniging heeft dus nooit plaatsgevonden.

(Gerard de Boer).

Met dank aan:

<http://old.buitenkampkinderen.nl/jnfsteunindischeouderen.htm>.

KONINKLIJKE LANDMACHT
ONTWIKKELINGSKOMANDO IN INDOESIË
COMANDO NEDERLANDSE RAYONS IN INDOESIË

Nr: A C - 388.

Bijlagen: gene.

DJAKARTA, 24 Februari 1951.

1. Alle ongenuwde militairen in den zin van mijn instructie No. AC-379 dd. 20 Februari 1951, ingedeeld bij het Sub. Bat. AMSON te DJAKARTA, die zich nog niet vrijwillig hebben uitgesproken voor opzending naar NEDERLAND of afvloeiing HIER TE LANDE, gelast ik hierbij zich aanstonds gereed te maken voor opzending naar NEDERLAND en zich in te schepen aan boord van de "ROMA", welke schip omtrent 2 Maart 1951 van DJAKARTA naar NEDERLAND zal vertrekken.
2. Van hen, die aan dit dienstbevel geen gevolg geven, wordt het dienstverband als beëindigd beschouwd. Zij worden aanstonds uit het Leger ontslagen.
3. Dit bevel dient op drie achtereenvolgende appels te worden voorgelezen en vervolgens op meerdere duidelijk zichtbare plaatsen ter publicatie opgehangen.

DE COMMANDANT NEDERLANDSE
RAYONS IN INDOESIË,

A. van SANTEN,
Kolonel.

A a n:

Nederlandse Rayonscommandant DJAKARTA.

I n f o:

D. C. M. V.

Meneer Go werd een begrip in Duinoord en omstreken

Door: Nicolette van der Werff

Hij studeerde af als elektro-technisch ingenieur en werd vervolgens tokohouder in Den Haag. Achter de toonbank van Toko Semarang werd meneer Go een begrip in de wijk Duinoord en verre omstreken.

Go Oen Gwan (12 januari 1929 - 26 juni 2018) kende een heerlijke tropenjeugd in een bevoorrechte Chinese familie op Java. Zijn vader had een grote suikerplantage waar Gwan onbezorgd kon spelen. Toen hij met zijn familie, begin jaren vijftig, naar Nederland vertrok, besloot Gwan, die net de HBS had afgerond, elektrotechniek te gaan studeren.

Restaurant

Zijn moeder opende in de Haagse 2e Sweelinckstraat, vlakbij de Groot-Hertoginnelaan, een knus restaurant want van het familiekapitaal en alle bezittingen was door de oorlog, en de periode daarna, niets meer over. Gwans moeder kon echter koken en wist daarmee haar familie te redden. Terwijl Gwan studeerde maakte zij, samen met haar man, van restaurant Semarang een succes.

Tegen de tijd dat Gwan afstudeerde als ingenieur, vroeg Philips hem om in Eindhoven te komen werken. Gwan ging niet. Zonder dat zijn moeder het hoefde te vragen ging hij aan de slag in het restaurant waar het zo druk was dat zijn hulp hard nodig was. Toen zijn familie, schuin aan de overkant in de Danckertsstraat, ook nog een toko opende, werd dat het domein van Gwan die als 'meneer Go' een begrip werd in Duinoord en verre omstreken.

Toko Semarang, de "Indische schatkamer van Den Haag".

Toko Semarang was een stukje Java in Den Haag. Voor de lempers en loempia's, die in de keuken achterin de zaak werden gemaakt, kwamen mensen van heinde en verre. Meneer Go was een vraagbaak die alles wist van recepten, kruiden en huismiddeltjes. Hij was een echte tokohouder, maar ook een ingenieur die de motoren van de koelapparaten niet in de winkel, maar in de kelder plaatste. Dat scheelde geluid en warmte.

Ook de aller-eerste magnetron in Den Haag, een bakbeest, werd door meneer Go aangeschaft en thuis, in het Benoordenhout, lag regelmatig een motorblok in de woonkamer omdat daaraan gesleuteld werd.

Go Oen Gwan (Foto: 'Amke')

"Chinezen zijn gewoon anders. Wij aanvaarden wat er is", verklaarde meneer Go als hem in interviews gevraagd werd naar het verlies van de plantage. Ook met het feit dat zijn kinderen niet in de zaak kwamen, maar arts en werktuigbouwkundige werden, kon hij zich eenvoudig verzoenen. Dat zijn eerste huwelijk in een scheiding eindigde en hij zijn tweede vrouw aan een ziekte verloor, was pijnlijk. Hij trouwde gelukkig opnieuw. Met een jongere vrouw die bij hem in de toko kwam waardoor meneer Go nooit met pensioen hoefde, maar op zijn vaste plek bij de kassa kon blijven zitten. De toko was zijn lust en zijn leven.

Kennis

Meneer Go schaaftde permanent aan zijn kennis van het Chinees. Hij volgde cursussen en keek naar Chinese televisieprogramma's die zo luid stonden dat zijn burens - zijn zoon met z'n gezin - ook konden meegenieten. Reizen naar het land van zijn voorvaders maakten grote indruk op meneer Go. Online leerde hij nog op latere leeftijd Chinese karakters schrijven.

Toen zijn gezondheid achteruit ging werden de openingstijden van de toko flexibel. De week begon pas op woensdagmiddag en als na sluiting op zaterdagavond iemand op de ruit tikte, haalde meneer Go vrolijk de deur van het slot. Want zijn klanten waren vaak ook zijn vrienden.

Go Oen Gwan overleed na een kort ziekbed op 89-jarige leeftijd.

(Eerder gepubliceerd in het AD)

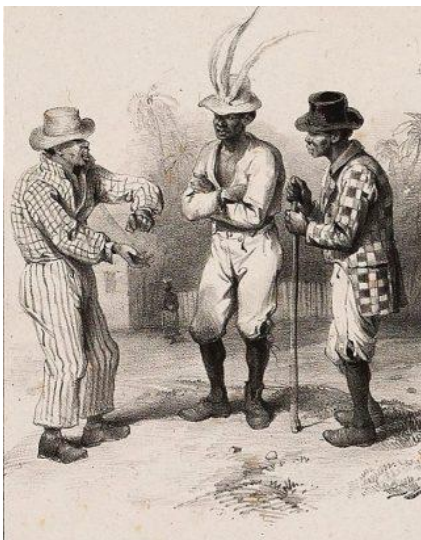
Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een **GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE**
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Eigendomsstrijd – geschiedenis van slavernij en emancipatie in Suriname

Door: Karwan Fatah-Black

Een uitgebreide boekbespreking

Omdat eigenlijk niemand er wilde wonen bleef het stukje land tussen de stad en de eerste plantages lange tijd ongebruikt. Tussen de Drambrandersgracht en het slootje met de toepasselijke naam Limesgracht lag een weiland waar weinig mee gebeurde. Het heette in de volksmond Koeiknie, net als de velden aan de westkant van de stad. Het was er zo drassig dat de koeien er tot hun knieën in de modder wegzakten. Later zou het de naam *Frimangron* krijgen, vrij vertaald 'land van de vrije mensen'. De achttiende-eeuwse kaartenmakers waren het er niet over eens of het wijkje Frimangron eigenlijk wel bij de stad hoorde. Soms werd de Pontenwerfstraat die dwars door de wijk liep wel ingetekend, keurig met afgemeten percelen, maar even vaak viel het buiten het rood gearceerde deel waarmee op de kaarten het verstedelijkte gebied werd aangegeven.

Toch woonden er mensen. De bewoners waren een bijzondere groep die eigenlijk geen plek hadden in een samenleving die werd bepaald door slavernij en opgezet was voor de export van

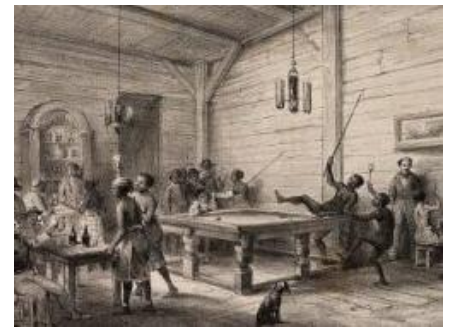
plantageproducten. Het Suriname van het midden van de achttiende eeuw was verdeeld tussen zo'n vijftigduizend zwarte slaven en tweeduizend witte eigenaren. De inwoners van de Pontenwerfstraat en de rest van Frimangron waren vaak slaven geweest, maar tijdens hun leven vrij geworden. In een samenleving die draaide op het werk van slaafgemaakte Afrikanen en werd voortgedreven door een witte elite stonden mensen van Afrikaanse afkomst die geen slaven waren buiten de orde. Ze waren vaak arm maar vrij.

In stilte verrees er in de marges van de stad en de samenleving een vrije gemeenschap van voormalige slaven en hun nakomelingen. Lange tijd bleef hun bestaan onopgemerkt, maar terwijl meester en slaaf op de plantages een strijd op leven en dood voerden, stapten de vrije Afro-Surinamers in de negentiende eeuw uit de coulissen van de geschiedenis. Door de druppelsgewijze vrijlating van enkele slaven bleef de omvang van de vrije groep in Suriname lange tijd beperkt. Het slavernijsysteem van Suriname was hard en de kans op vrijlating was klein. Na honderd jaar slavernij bestond de vrije niet-witte bevolking in Suriname in de jaren 1760 uit niet meer dan driehonderd mensen. Deze ontwikkeling kwam echter ongemerkt in een stroomversnelling.

Rechte lijnen

Weer honderd jaar later, bij de afschaffing van de slavernij in 1863, bestond de vrije niet-witte bevolking uit 15.000 mensen. Er werden dat jaar bij de algehele afschaffing van de slavernij 34.000 mensen vrijgelaten. Terwijl

in de negentiende eeuw het aantal slaafgemaakten verder bleef afnemen groeide de vrije niet-witte gemeenschap gestaag verder. Vrijlating voorafgaand aan de afschaffing had, in de woorden van historica Ellen Neslo, het slavernijsysteem al voor 1863 uitgehold. Door onderlinge samenwerking bewerkstelligde deze ontluikende gemeenschap de vrijlating van vele van hun lotgenoten.

De meeste vrijen zouden in de stadswijken E en F (Frimangron) komen te wonen, waar ze een eigen gemeenschap vormden. Op initiatief van gouverneur Jan Nepveu werd eerst in 1769 wijk E aangelegd en kwam daar in 1772 wijk F bij. De nieuwe wijken waren voor de gemanumitteerden een vrijmansland waar ze hun eigen leven konden opbouwen en voor een opgeruimde bestuurder als Nepveu een mooie oplossing om de vrijen beheersbaar en buiten het stadscentrum te houden. Meer nog dan wijk E lag Frimangron echt buiten het centrum en werd het wijkje bijna uitsluitend bewoond door vrijgemaakten en hun nakomelingen. De lege ruimte tussen stad en plantage was voor Nepveu een ideale plek om de mensen kwijt te kunnen met wie hij zich eigenlijk geen raad wist. Nepveu was een kind van de Verlichting.

Plantage Cornelis Vriendschap

Hij wilde als gouverneur graag rechte lijnen trekken, overzichtelijke plannen maken en buitengrenzen afbakenen. Binnenshuis maakte hij alles op orde, daarbuiten heerste chaos en duisternis. Een moeilijk definieerbare groep – ze waren wel zwart maar geen slaven – kreeg van Nepveu dezelfde bestemming als de rommelige scheepswerf waar kleine vaartuigen werden gemaakt en gerepareerd: buiten de stad op ongebruikte grond.

Een vrije gemeenschap

Vanwege het nogal lawaaiige getimmer en het teren en branden van de rompen van schepen en bootjes was de pontenwerf in de achttiende eeuw naar het stukje grond buiten de stad verplaatst. Er liep al wel een weggetje door het modderige weiland van de werf landinwaarts naar de 'landsgrond'. Die landsgrond was een plantage waar het koloniale bestuur wat voedsel liet verbouwen, maar over het weggetje ernaartoe zal zelden iemand hebben gelopen, zeker niet in de regentijd. Komend vanaf de werf was er in de droge tijd maar weinig bescherming tegen de brandende zon. In de regentijd veranderde het stof in modder. Een oude kaart noemt het stuk langs de rivier geen Koeiknie, maar 'verdrongen land'.

Wie na 1772 een stukje land kreeg in de Pontenwerfstraat bouwde er een huisje en plantte er schaduwrijke bomen. Niemand bekommerde zich om wat er op die grondjes gebeurde. Doorgaand verkeer hoefde niet in de straat te zijn. Wie vanuit de stad naar de pontenwerf ging liep langs de rivier en door de Saramaccastraat – de verbindingsstraat tussen het stadshart en de vrije gemeenschap. Naar de landsgrond kon je makkelijker door de daarvoor aangelegde verlengde Domineestraat. De enige reuring was te vinden bij het werfterrein. In de rust van het stedelijke grensgebied rond Paramaribo groeide in straten als de Pontenwerfstraat een vrije gemeenschap die aan het eind van de slavernij in 1863 de stad en de samenleving bleek te hebben overgenomen. Buiten de gewelddadige plantages was een volksklasse gegroeid. Zoals vaker in de geschiedenis kwam de maatschappelijke dynamiek vanuit de marge.

De weg naar vrijheid

De stedelijke buitengrens van de Surinaamse slavensamenleving is zelden op het netvlies van historici. Hoe de eerste vrije mensen de weg naar vrijheid vonden heeft altijd minder aan-

dacht dan de geschiedenis van de plantages en de heldhaftige opstanden. De opkomst van de vrije gemeenschap in de stad is voor velen dan ook een onbekend deel van de geschiedenis. Het is misschien onbelangrijk in de ogen van de mainstream, maar het is cruciaal voor het begrijpen van de slavernij en de tijd na de afschaffing ervan.

Slavernij bestond in Suriname bij de gratie van geweld en de berusting van de slaafgemaakten in hun lot, die werd gevoed door een opgelegd geloof in de eigen minderwaardigheid. De dreiging van geweld en de diep ingeprunte slavenmentaliteit waren echter niet genoeg om de slavernij in Suriname in stand te houden. Wereldwijd kenden alle slavernijssystemen ontsnappingsroutes.

Het vrijlaten van bevoorrechte enkelingen gaf hoop aan degenen die nog in slavernij zaten. Door af en toe een enkeling vrij te laten wekten de eigenaars bij hun slaven het gevoel op dat er een hiernamaals na de slavernij mogelijk was. Maar dan alleen voor diegenen die loyaal waren en (tegelijkertijd) uitblonden. De incidentele vrijlating bevorderde de stabiliteit van het slavernijstelsel, de hoop op vrijheid

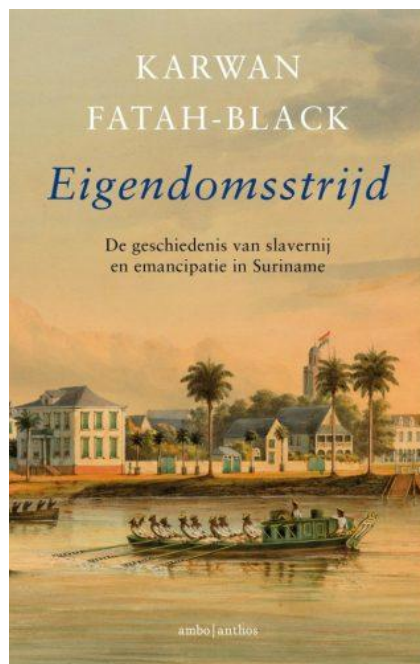
vergrootte de dienstbaarheid. Het verlichtte ook het bestaan van de eigenaren, slaven vrijlaten gaf hun het gevoel dat zij rechtvaardig heersten over hun slavenmacht.

Verplichte wederdienst

De wetten die vrijlating regelden in Suriname grepen terug op de rechtsregels hierover uit het oude Rome. Het vrijlaten van een slaaf heette manumissie; naar de Latijnse woorden *manu* (hand) en *missie* (zenden). Iemand uit de hand wegzenden of loslaten was geen definitieve handeling. De plechtige Surinaamse uitdrukking voor manumissie was 'het schenken van de onwaardeerbare schat des vrijdoms'. Na die vrijlating hield de eigenaar een band met de mensen die zijn bezit waren geweest. De vrije moest respect betuigen aan de voormalige eigenaar en zelfs aan diens nakomelingen.

De manumissie werd gezien als een geschenk, en zoals alle geschenken verplichtte het de ontvanger tot een wederdienst. Respect voor de voormalige eigenaar was nog het minste wat er van een vrije verwacht werd. Net als in het oude Rome was een vrije verplicht om de voormalige eigenaar bij te staan als deze tot armoede zou vervallen. In Suriname was het een tijdlang zelfs bij wet vastgelegd dat de voormalige slaaf de voormalige eigenaar niet alleen moest helpen als deze in de problemen raakte, maar ook verplicht was om een deel van zijn nalatenschap aan de voormalige eigenaar af te staan. Ondanks deze regels die ervoor

zorgden dat de vrije en de voormalige eigenaar een band hielden, ontstond er een onafhankelijke Afro-Surinaamse gemeenschap.

In Suriname, waar slavernij niet alleen op een juridische status duidde maar ook bepaald werd door het raciale onderscheid tussen wit en zwart, vormde de tussengroep een uitzondering. Het bestaan van vrije mensen die zwart waren ondergroef de idee dat wit heerste en zwart diende.

Het banale onderscheid tussen zwart en wit was in al zijn eenvoud een sluitende rechtvaardiging voor het slavernijstelsel en was van levensbelang voor de plantagedirecteuren. Zij stonden dag in, dag uit tegenover een grote overmacht van slaafgemaakte Afrikanen. Als die overmacht niet geloofde dat zij minderwaardig was en dat zij niet

het recht en de kracht bezat om het slavernijstelsel omver te werpen, dan was het snel afgelopen met de plantage-economie en de kolonie. Het regeren over een slavenmacht stelde de eigenaren keer op keer voor de vraag hoe ze een balans konden vinden tussen de zweep, geestelijke terreur en het vooruitzicht van beloning.

Allesbepalend

Kijkend van onderaf, vanuit het perspectief van de slaafgemaakten en gemanumitteerden krijgen we zicht op de gelaagde wereld die de trans-Atlantische slavernij voortbracht. Zelfs in deze gewelddadige wereld vonden sommige mensen wegen om te ontkomen aan slavernij. De mensen die vrijheid wisten te bereiken stroomden soms – vooral als ze de buiten-echtelijke kinderen van eigenaren waren – door naar de koloniale elite, maar evenzogoed waren er velen die als ambachtsmensen, timmerlieden, klerken, naaisters, banketbaksters en vroedvrouwen hun bestaan verdienden.

Door in de marges van de plantage-economie hun eigen leven in te richten bepaalden zij op termijn ook hoe de wereld er na de afschaffing van de slavernij uit kwam te zien. In de stad had de vrije Afro-Surinaamse gemeenschap lang voor de officiële afschaffing vorm gekregen. De vrije gemeenschap werd allesbepalend in de jaren nadat de slavernij was afgeschaft.

Bestel dit boek bij:

<https://geschiedenis-winkel.nl/>

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?

Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.

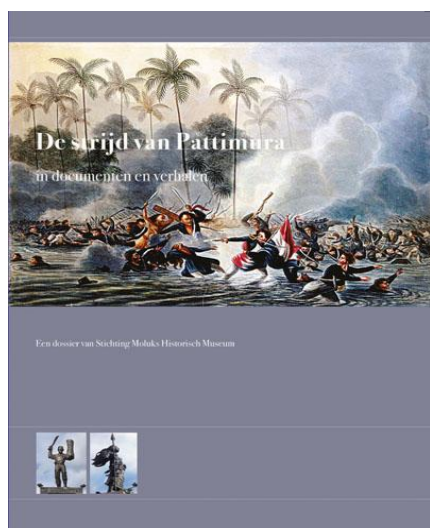
Hoe dit kan? Vraag vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan

info@indisch-centrum-denhaag.nl

Molukkers in verzet

Presentatie twee nieuwe boekuitgaven

Gedurende de koloniale periode, maar ook daarna, kennen de Molukkers een geschiedenis waarin opstand en verzet belangrijke thema's zijn. Zoals bijvoorbeeld Pattimura en Martha Christina Tiahahu, die in 1817 in opstand kwamen tegen het Nederlandse koloniale gezag. Opstand is ook het thema van de [Maand van de Geschiedenis](#). In samenwerking met Museum Bronbeek organiseert Stichting Moluks Historisch Museum (MHM) in het kader van de [Week van de Koloniale Geschiedenis](#) op dinsdag 23 oktober a.s. het dagvullende live magazine "Molukkers in verzet".

Tijdens dit live magazine zal het MHM de nieuwe uitgave "De strijd van Pattimura in documenten en verhalen" presenteren, die is samengesteld door Hans Straver. Ook nieuw is de uitgave van Chris van Faassen "Ambon in het 19^e-eeuwse Indië".

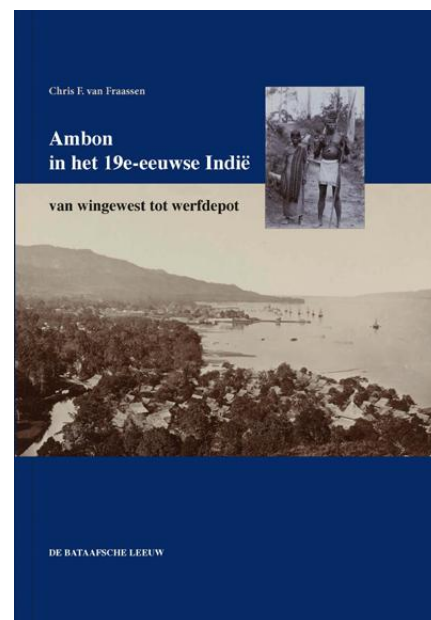
Na het ochtendprogramma, waarin beide uitgaven uitgebreid worden besproken, zal het middagprogramma van "Molukkers in verzet" vooral gaan over opstand en verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog en na 1951 in Nederland. Gedurende de dag is er een pop-up expositie te zien over het

Indische en Molukse verzet tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Er werd verzet gepleegd door de Nederlandsgezinde Molukkers tegen de Japanse bezetter en in een aantal gevallen was er ook verzet tegen de Duitse bezetters van Nederland. Want voor de oorlog verbleven er al Molukkers in Nederland. Na de Japanse capitulatie was de periode van de dekolonisatie een verwarrende tijd, want koos je nu voor het verzet tegen de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders of was je tegen de terugkeer van het Nederlandse gezag?

Toen Nederland de soevereiniteit aan Indonesië had overgedragen, was het uitroepen van de Vrije Zuid-Molukse Republiek (RMS) in 1950 weer een daad van verzet tegen de eenheidsstaat Indonesië. Het bepaalde voor een belangrijk deel het verloop van de naoorlogse geschiedenis van de Molukkers in Nederland, dat ook getekend werd door verzet: verzet tegen het ontslag uit de militaire dienst, het felle verzet gevolgd door een gewelddadig treffen in Westkapelle tegen de Zelfzorg-regeling, omdat men vond dat de Nederlandse overheid verantwoordelijk was voor de verzorging van de Molukkers. Daarna het verzet tegen de opheffing van de woonoorden en de verhuizing naar de Molukse wijken. En later het verzet tegen de huurverhogingen en slechte woonomstandigheden. We spreken met getuigen die het verzet in de woonoorden en wijken van nabij meemaakten.

Tijdens het live magazine maken we een historische reis door deze geschiedenis met lezingen, talkshows, film, columns en een kleine pop-up tentoonstelling over het Molukse en Indische verzet. Ook is er weer een inkijsje in de collectie van het Moluks Historisch Museum. Gedurende de dag krijgt u ook de gelegenheid om de tijdelijke exposities in Museum Bronbeek te bezoeken: Katjongs in Colditz, samengesteld door Herman Keppey en de expositie Gevangen in beeld – Changi door de ogen van de tekenaar Henk Brouwer 1942-1945.

Het programma:

10,00 uur: Inloop met koffie/thee en spekkook.

10.30 uur: Opening en welkom.

10.35 uur: Voordracht en presentatie "Ambon in de 19^e eeuw" van Chris van Faassen.

11.15 uur: Presentatie van 'De strijd van Pattimura in documenten en verhalen', lezing door Hans Straver en panelgesprek met Molukse jongeren over perspectieven in geschiedschrijving.

12.00 uur: Vraaggesprek over wisselexposities in Museum Bronbeek. 12.15 uur: PAUZE met

gelegenheid de exposities te bezoeken en LUNCH in de Kumpulan op eigen kosten.

14.00 uur: MHM-Academy door Fridus Steijlen: Opstand en verzet als terugkerend thema in de Molukse geschiedenis tot heden.

14.30 uur: De Collectie vertelt... Live.

15.00 uur Van woonoord naar wijk. Panelgesprekken en filmfragmenten over verzet in het woonoord en in de Molukse wijk.

16.00 uur: Einde programma.

Datum: 23 oktober 2018

Tijd: 10.00 tot 16.00 uur

Locatie: Sumatrazaal in de Kumpulan op Landgoed Bronbeek.

Adres: Velperweg 147, 6824 MB Arnhem.

Toegang: € 12,50 (contant bij binnenkomst aan de zaal).

Korting: Voor 'Vrienden van MHM' is de toegang € 10,00.

([Word Vriend van stg. MHM](#))

Reserveren: Weest u verzekerd van een zitplaats en meldt u zich aan: nwigard@museum-maluku.nl

Beide boeken zijn op 23 oktober verkrijgbaar: "De strijd van Pattimura in documenten en verhalen": € 15,95 en "Ambon in het 19^e-eeuwse Indië": € 39,50.

Deze twee boeken worden tevens beschreven in de volgende editie van NICC Magazine.

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië.

De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. Hieronder vindt u de LINK naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief (*Ctrl+click*).

<http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/zoekresultaten/pagina/1/Kamptekeningen%20Nederlands%20Indi%C3%AB/%28cql.serverChoice%20all%20Kamptekeningen%20%20AND%20Nederlands%20%20AND%20Indi%C3%AB%29/&colcount=0&wst=Kamptekeningen%20Nederlands%20Indië>

Sophiahof

Van Indië tot nu

Onder deze titel houdt de redactie van NICC Magazine u maandelijks op de hoogte van nieuws, actualiteiten en het programma van de nieuwe Indische Ontmoetingsplek Sophiahof

Afscheid & een nieuw begin

Deze maand hebben we afscheid genomen van ons gewaardeerde bestuurslid **Paul Jansen**. Helaas eerder dan verwacht. Voor Paul waren de bestuursactiviteiten niet meer te combineren met zijn bijzonder drukke werkzaamheden. Paul, heel hartelijk dank voor de prettige samenwerking!

Eind van het jaar loopt ook de zittingstermijn van bestuurslid van het eerste uur **Vaya Nijhof** af. Het bestuur voert al gesprekken met mogelijke opvolgers. Binnenkort meer nieuws rondom het bestuur van het IHC en onze vriendenstichting **Pajong**.

Nog even, dan kan de verbouwing van '**Museum Sophiahof – Van Indië tot nu**' beginnen. De vergunning voor de verbouwing, waarbij het gebouw een nieuwe museale functie krijgt, is inmiddels verleend en de laatste voorbereidingen zijn gestart. We werken er hard aan, samen met het **Moluks Historisch Museum** en de partners van de collectieve erkenning. Ondertussen krijgt de openingstentoonstelling '**Vechten voor Vrijheid**' steeds meer vorm. Spannende tijden voor het IHC dus.

In onze vorige nieuwsbrief heeft u een korte impressie gekregen van

'**30 Dagen op Zee**', ons Kenniscentrum Repatriëring. Hiermee zet het IHC de repatriëring van ruim 300.000 mensen, als direct gevolg van de Tweede Wereldoorlog, op de kaart. We ontvingen hierop al veel positieve reacties. Dat heeft ons in ons voornemen gesterkt om de repatriëring de komende jaren als een van de centrale onderwerpen terug te laten komen in onze uitingen, (educatieve) activiteiten en projecten.

We hebben daarom een tweejarig projectplan opgesteld voor 2019 en 2020, getiteld '**350.000 mensen kwamen overzee**'. Daarmee besteden wij in diverse

programma's en op verschillende wijzen aandacht aan de repatriëring van Indische Nederlanders en de huidige betekenis daarvan in onze samenleving. Dat doen we in aanloop naar het jaar 2020 en passend bij het landelijke programma **'75 jaar Vrijheid'**.

Op 15 augustus 1945 eindigde de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost-Azië en als gevolg daarvan is het in december 2020 vijfenzeventig jaar geleden dat het eerste

schip met repatrianten vanuit voormalig Nederlands-Indië naar Nederland vertrok. Een passend moment om straks ter afsluiting van ons beoogde 2-jarig programma bij stil te staan.

Het publiek krijgt zo een beeld van de impact die de oorlog en de komst in Nederland op de verschillende generaties Indische Nederlanders en Molukkers heeft gehad en ook nu nog heeft. Wie kwam waarom, met welke

oorlogservaringen, en wie ging waarheen? Hoe is het al deze mensen vergaan? En hoe vergaat het de nazaten van deze groep nu?

Bij deze en andere vragen staan wij als Indisch Herinneringscentrum de komende twee jaar stil.

Yvonne van Genugten
Directeur Indisch
Herinneringscentrum

Oproep: heeft u misschien nog een Indisch poëziealbum?

Fotograaf **Thijs Hupkens**, derde generatie Indo, mailde het IHC met een verzoek; of we een oproep voor zijn fotoproject in onze nieuwsbrief zouden willen plaatsen. Met alle liefde, Thijs! Dit is wat hij ons schreef:

Onlangs kreeg ik het poëziealbum van mijn Indische oma in mijn handen. Ik kreeg een glimp naar het verleden, naar een kant die ik nog niet kende van mijn grootmoeder. Het leven van die lieve oude vrouw als jonge tiener. Helaas is mijn oma vier jaar geleden overleden en kan ik haar niet vragen naar de mensen die een kort gedicht in haar album hebben geschreven. Ex-geliefdes, hartsvriendinnen, verloren familieleden? Sommige teksten geven blijk van

een tijdloze kinderlijke onschuld, waarbij andere stil hintten naar de tumulten van de tijd. Om nog

Pagina uit het poëziealbum van de Indische oma van derde generatie Thijs Hupkens.

meer verlies van zulke unieke verhalen tegen te gaan, wil ik een fotoserie maken van de eerste Indische generatie die ook nog een poëziealbum bewaard hebben.

Ik ben er van overtuigd dat mijn generatie niet goed genoeg beseft hoe kostbaar de kennis en de ervaringen van onze grootouders zijn.

Vooraf niet binnen de Indische gemeenschap. Straks is deze levende wereld weg en hebben we alleen nog onze schoolboeken, blijven persoonlijke vragen onbeantwoord.

Heeft u of kent u iemand die nog een poëziealbum heeft en aan dit project mee zou willen werken, neem dan contact met mij op. Heel veel dank! Thijs Hupkens

Thijs Hupkens
thijshupkens@gmail.com
Oudwijkerveldstraat 29 k1, 3581
JH Utrecht
06-41908200

Word vriend van het IHC

Het **Indisch Herinneringscentrum** zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent. Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinnerings-

centrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25 per jaar ondersteunt u ons werk en

bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het

Indisch Herinneringscentrum. Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor. Maar niet alleen ontvangt u als **welkomstcadeau** het prachtige boek **Dochter van een kampkind**, u ontvangt ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden. **Vriend** worden kan [HIER](#).

Stichting Moluks Historisch Museum: Terugblik en een preview op 2019

Molukse cultuur als inspiratie voor jonge kunstenaars, het aankomst-verhaal vanuit het vrouwelijke perspectief verteld in een theater-productie, Molukse cultuur en geschiedenis als onderwerp van wetenschappelijk onderzoek en nieuwe aanwinsten voor de erfgoedcollectie. Zomaar wat grepen uit het aanbod voor het komende jaar van het Moluks Historisch Museum (MHM).

Op zondag 23 september jl. kwam het publiek in groten getale een kijkje nemen in het Museum Sophiahof, waar de gespreksleider Rocky Tuhuteru samen met MHM-directeur Nanneke Wigard alvast een tipje van de sluier oplichtte van het aanbod in het komende jaar. Het nieuwe onderkomen biedt veel nieuwe mogelijkheden. Bijvoorbeeld voor jonge kunstenaars als fotograaf Chavez van den Born en designer Sarah Anne Rootert. Zij treden wellicht in de voetsporen van de al gearriveerde kunstenaar Lucas Silawanebessy. Hij exposeerde al eerder in Museum Maluku in 'Tamu', een estafettetentoonstelling van op-eenvolgende kunstenaars. Een 'Tamu 2.0' is in ontwikkeling en daar zouden Chavez, Sarah Anne en al die andere jonge talenten die zich al bij MHM gemeld hebben, weleens de eerstvolgende 'gast' in kunnen zijn.

Waar MHM ook in het nieuwe onderkomen mee verder gaat is het ondersteunen van andere initiatieven in relatie tot Moluks

erfgoed. Een goed voorbeeld daarvan is de ondersteuning van het theaterstuk 'Aan de ander kant'. Dat doet MHM bijvoorbeeld door projecten van derden extra bekendheid te geven via de communicatiekanalen van MHM. En door als kenniscentrum mee te denken, inhoudelijk een bijdrage te leveren, materialen ter beschikking te stellen of objecten in bruikleen te geven.

Ook wetenschappelijk onderzoek en de resultaten ervan toegankelijk maken voor een groot publiek, is een van de activiteiten die MHM als kenniscentrum vanuit Museum Sophiahof verder gaat ontwikkelen.

Professor Fridus Steijlen deed uit de doeken waar onderzoek naar wordt gedaan in het kader van de bijzondere leerstoel Molukse Migratie en Cultuur: bijvoorbeeld wat de invloed op Molukkers is geweest van het ontslag uit het KNIL en de huisvesting in woonoorden. En welke rol speelt de Molukse wijk nog in de Molukse identiteit?

Antropoloog Dieter Bartels is druk bezig met een update van zijn onderzoek naar pelaschap. De zogenaamde pelacomputer in het museum in Utrecht was bij jonge bezoekers heel populair, vertelde Nanneke Wigard. Je kon daar zoeken op dorp van herkomst en zien met welke andere dorpen er een verbond bestond. Deze gegevens zijn sindsdien verwerkt

in de website [Atlas Maluku](#), die gemaakt door vrijwilliger Hans van Hernen. En de zoekingen zijn uitgebreid met de mogelijkheid om naast eiland en dorp te zoeken op familienaam. Zij riep de aanwezigen op om hun familienaam te checken en verbeteringen door te geven.

Een van de hoogtepunten van de dag was de presentatie van de indrukwekkende foto's van de opa van Wim Millenaar over Seram uit de periode 1921-1925. Bijzonder waren ook het verhaal en de beelden over de expositie van de oude foto's op Seram zelf. De foto's van opa Millenaar worden door Wim zelf de komende maanden in het fotocollectie van MHM geregistreerd en zullen daarna op de website geplaatst worden.

Binnenkort zal een grote verbouwing gaan plaatsvinden in het monumentale pand aan de Sophialaan in Den Haag om het geschikt te maken voor tentoonstellingen, evenementen, de bibliotheek, educatie, winkel en horeca. In de loop van 2019 opent het vernieuwde pand zijn deuren voor publiek met de verzetstentoonstelling 'Vechten voor Vrijheid' waarover historicus Ron Habiboe alvast een en ander vertelde. MHM zal in de tussentijd zijn activiteiten overigens gewoon voortzetten, ook elders in het land. De eerstvolgende bijeenkomst is op [23 oktober](#) op Landgoed Bronbeek

(kleurenfoto's: John Sasabone)

Petitie nr. 287 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

His Excellency Shinzo ABE
Prime Minister of Japan

(Nederlandse vertaling)

The Hague, 9 October 2018

Petition: 287

Subject: Giri "Burden of obligation"

Giri "De last van bij elkaar in het krijt staan"

Excellentie,

We feliciteren u met uw herverkiezing tot partij President van de Liberale Democratische Partij, en daarmee bij de volgende verkiezingen tot de uitverkoren kandidaat voor het Eerste Ministerschap van Japan. Met andere woorden u heeft het mandaat om met de Nederlanders uit Nederlands Oost Indië, vertegenwoordigd door de Stichting Japanse Ereschulden, een overeenkomst te sluiten.

Het is niet een juridisch probleem doch een moreel probleem welke naar wij begrijpen onder Giri valt. Een Japans gebruik welke vrij vertaald "bij elkaar in het krijt staan" betekent.

Eerste Minister,

Voor de nog in leven zijnde slachtoffers en hun directe nazaten, die nooit het juridische standpunt van de Japanse en Nederlandse overheden hebben geaccepteerd en hebben afgewezen, is het van belang dat de Japanse gemeenschap: burgers, politici en zaken leven erkent in het krijt te staan en de last van Giri moet dragen. Wij achten daarom dat, met in acht name van de morele verplichtingen vanwege de slechte behandeling door de Japanse militairen tijdens de bezetting van Nederlands Oost Indië, het mogelijk om tot een redelijke overstemming te komen.

Eerste Minister,

Met uw herverkiezing tot leider van de Liberale Democratische Partij kunt u het initiatief nemen om Giri toe te passen ten behoeve van de Nederlanders uit voormalig Nederlands Oost Indië. Zij zijn gevangen gezet en zeer slecht behandeld in concentratie kampen, ook zij die buiten de kampen moesten blijven werden slecht behandeld. Zij allen verloren letterlijk alles: hun gezondheid, hun eigendommen, hun familie en vrienden. Dit alles als gevolg van de Japanse bezetting. Door het door u te nemen initiatief om te zoeken naar een zinvolle en snelle oplossing past in uw persoonlijke doelstelling om Japan tot een nieuwe moderne natie te vormen. Door Giri toe te passen lost u persoonlijk het Japanse oorlogsverleden op redelijke en waardige wijze naar traditioneel Japans gebruik op. We verwachten spoedig van u een persoonlijk antwoord te ontvangen.

Namens de Stichting Japanse Ereschulden.

J.F. van Wagtendonk
President

(Original English version, go to: [Petition # 287: Giri "Burden of obligation"](#))

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Een serie korte reisanekdotes over de dagelijkse beslommeringen op Java in Indonesië

Ontwikkelingshulp

Bandung, voor de oorlog bekend als Parijs van Java, stad van de mooie gebouwen in Art-Deco stijl, die doen denken aan Frank Lloyd Wright, stad van de mode en het mondaine uitgaansleven waar in de Sociëteit Concordia feesten en partijen werden georganiseerd voor de hoge ambtenaren en officieren van het KNIL, met hun dames uiteraard.

We rijden door de stad. Vanuit de taxi zien we de zorgvuldig geres-taureerde koloniale gebouwen, sommige met een tuin met exotische bomen met grote bladeren en bloemen in de kleuren paars, roze en geel. Langs de weg mini-warungs waar, als overal, nasi, soto en saté wordt verkocht en gehandeld wordt in mango, papaja, kokosnoot en doerian. In een straat met rijen werkplaatsen, niet groter dan twintig vierkante meter, kun je je scooter laten repareren, markteconomie van de middeleeuwen. Tussen opgestapelde blikken, geplet karton en met olie besmeurde lappen staat een karretje met literflessen benzine, een scooter stopt om te tanken.

Onder begeleiding van de constant

ronkende en snorrende Symfonie van het Verkeer rijden we door eindeloze lintbebouwing met overal en altijd mensen. Mannen met blote benen liggen te slapen of roken met vrienden een sigaret, moslimmeisjes met hoofddoek en schooltas lopen naar huis, huisvrouwen doen inkopen, een soepvrouw met haar nering op haar hoofd zoekt balancerend haar weg in de menigte. De weg stijgt, links en rechts verschijnen tuintjes met groenten, verrijzen palm-bomen met kokosnoten, liggen sawa's met jonge aanplant. Een keuterboer hakt met zijn padjol in de klei, een vrouw roert in een wok boven een gasbrander, kindertjes rennen zorgeloos heen en weer langs de weg. We houden ons hart vast.

Taman Wisata Alam, het doel van ons uitstapje. We rijden het parkeerterrein van het natuurpark op. Als gieren die hoog in de lucht circulerend naar een prooi hebben uitgekeken, duiken de verkopers van souvenirs op ons af. Nu even niet, denk ik, duw ze opzij, loop naar het hek en kijk in de krater van de dode vulkaan, op de flanken as in Vijftig Tinten Grijs,

in de diepte een poel bruin regenwater, aan de overkant witte pluimen van stoom en gassen uit de fumarolen, een zuchtje wind brengt de geur van zwavel, een voorbode van de hel.

Ik draai me om. Zijn er nog, de verkopers. Fred en ik laten ons vermurwen onder het mom van ontwikkelingshulp. We dingen af, dat wel, kopen pennen en sleutelhangers en armbandjes van vulkanisch glas, betalen te veel voor een afbeelding van een wajangpop, een collage van gekleurde papiersnippers, flarden gebatikt doek en flinters bamboe. Ho stop, zo is het genoeg gebaren wij. Een nieuwe verkoper dient zich aan met twee houten eenden met gebrandschilderd verenkleed. We weigeren. Met het omlaag vliegen van de prijs, neemt de smartelijke uitdrukking op zijn gezicht toe waarin wij zijn tobende vrouw en kroost met oedeembuikjes menen te zien. We geven hem ieder tienduizend roepia en roepen onze chauffeur. 'Mooi hè, die vulkaan,' zeggen we tegen elkaar, als we weggrijden

Chris, Bandung, 01-12-2014

Adresboek van Bandoeng 1941

In dit adresboek staan de gegevens alfabetisch op familienaam met daarachter het adres waar hij of zij woonde in 1941

<http://www.boudewynvanoort.com/2016/02/adresboek-van-bandoeng/>

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van **Batavia / Jakarta**

<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

heeft "In De Archipel" ook de straatnamen van **Medan** online staan

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

Alsmede de straatnamen van **Semarang**

<https://indearchipel.com/2018/01/29/straatnamen-semarang/#more-23257>

En nu ook de straatnamen van **Surabaya**

<https://indearchipel.com/2018/07/31/straatnamen-syrabaya/>

De foute vlag van Japan

Door: Redactie Japan News

Iedereen kent de vlag van Japan: een rode cirkel tegen een witte achtergrond. De vlag stelt de zon voor en dat refereert aan de bijnaam van Japan, 'het land van de rijzende zon'.

De Japanse vlag

Maar naast deze vlag heeft Japan nog een vlag: de "Vlag van de rijzende zon". En die vlag wordt niet door alle landen geaccepteerd. Dat bleek deze week, toen Zuid-Korea bezwaar maakte tegen Japanse schepen, die deze vlag wilden voeren tijdens een gezamenlijke vlootshow.

Het verschil tussen de vlag van Japan en de vlag van de rijzende zon is dat op de laatste niet alleen een zon staat, maar ook 16 zonnestrallen. Die vlag is al ruim 400 jaar in gebruik. Sinds 1870 is het de officiële oorlogsvlag geweest van het Japanse leger. De marine had een soortgelijke vlag. Het verschil is, dat bij de eerste de zon in het midden staat en bij de marine staat de zon excentrisch.

Oorlogsvlag van het Japanse leger (1870 – 1945)

Zowel de vlag van het leger als van de marine werden in 1945 afgeschaft, toen Japan zich had overgegeven. Beide vlaggen werden weer ingevoerd in 1954, toen Japan zijn zelfverdedigingsstroepen oprichtte. Daarbij kreeg de vlag van het leger een iets ander uiterlijk: 8 stralen in plaats van 16 en een gouden randje. De vlag van de marine bleef hetzelfde.

Vlag van de Japanse marine (1889 – 1945 en 1954 – heden)

Beide vlaggen werden goedgekeurd door de *Supreme Court for the Allied Powers*. Sommige Aziatische landen, zoals Korea en China verzetten zich echter tegen deze vlaggen. En dat wrekt zich nu. Ook Noord-Korea beschuldigt Japan. De *Korean Central News Agency* zei, dat Japan eropuit is, om het *Greater East Asia Co-Prosperity Sphere* (een breed front van Oost-Aziatische landen onder Japans gezag) nieuw leven in te blazen.

Vlag van de Japanse zelfverdedigingsstroepen (1954 – heden)

Volgens *Newsweek* (9 oktober 2018) heeft Japan zich uit de gezamenlijk vlootshow teruggetrokken. De Japanse minister van defensie Takeshi Iwaya zei, dat Japanse schepen verplicht zijn de vlag van de rijzende zon te voeren. (*Trefpunt Azië*)

Bronnen:

Wikipedia: http://Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Rising_Sun_Flag.

Newsweek: <https://www.newsweek.com/japan-still-using-world-war-2-military-flag-koreas-uniting-against-it-1158397>.

 N I C C Magazine

Maandelijks

GRATIS E-Magazine voor de Indische gemeenschap
Meer dan 9500 abonnees

Waardeert u ons werk?
Steunt u ons dan met een

donatie

IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een **GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE**
info@indisch-centrum-den Haag.nl

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca **Online**
Computer **Service**

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Gordel van geweld, overleven in Indië, een familiechroniek – Art de Vos. Een jongeman uit Ede ontvlucht in 1932 de crisis in Nederland en wordt soldaat in Nederlands-Indië. Hij vindt daar zijn vrouw, wordt vader en neemt

zich voor om een 'uitmuntend militair' te worden. Dan vallen de Japanners in 1942 aan en stort het hele Koninklijk Nederlands Indische Leger (KNIL) ineen. Het is het begin van een chaotische en gewelddadige periode, waarin man en vrouw elkaar uit het oog verliezen. Vader verricht dwangarbeid aan de Birma spoorweg, moeder en kinderen overleven te nauwnood in de Jappenkampen. Na veel omzwervingen vindt een moeizame gezinshereniging plaats op het idyllische eiland Billiton. Maar de strijd gaat door. Vader neemt deel aan het keiharde Nederlandse militaire antwoord op

de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd. Na de verloren koloniale oorlog keert het gezin rond 1950 berooid terug naar Nederland, dat bepaald niet op hen zit te wachten. Aan de hand van familie verhalen, achtergehouden patrouilleverslagen en unieke dagboek aantekeningen reconstrueert de schrijver het turbulente leven van Henk en Trijntje met hun kinderen Ab en Ceel. De gebeurtenissen in dit meeslepende familie verhaal trekken diepe sporen in de karakters van de hoofdpersonen. *Prijs: € 24,99 (gebonden) en als e-book: € 12,99.*

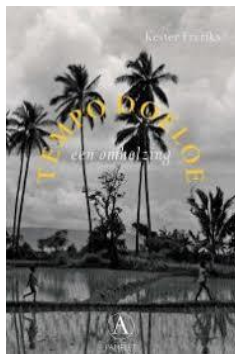
The Royal Netherlands East Indies Army 1936-'42 – Marc Lohnstein. Dit boek bevat veel nieuwe informatie over de organisatie, bewapening, strijd en uniformering van het KNIL in de aanloop naar de Japanse aanval op Java in maart 1942. Bronbeek

brengt met deze Engelstalige uitgave voor het eerst de rol van het KNIL als geallieerde onder de aandacht van het internationale publiek. De strijd van het KNIL tegen het Japanse leger en de uiteindelijke capitulatie op 8-8 maart 1942. Dit was voor Japan de ultieme afsluiting van de aanval op de Amerikaanse basis Pearl

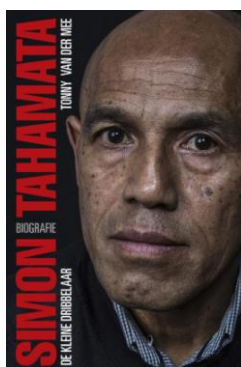
Harbor. Marc Lohnstein is militair historicus en is werkzaam als assistent-conservator in Museum Bronbeek. Het boek is rijk geïllustreerd met foto's en tekeningen van uniformen en van emblemen door Adam Hook. *De prijs is: € 15,95.*

Tempo Doeloe, een omhelzing – Kester Freriks. Nederlanders met een band met voormalig Nederlands-Indië, hebben hun wereld in de tropen nooit kunnen vergeten. Het land leeft voort als een paradijselijke en tropische archipel. Maar ook als land waar koloniaal geweld heerste. Toch is voor veel mensen uit diverse bevolkingsgroepen, als eerste herinnering aan Indonesië die van die mooie tijd van vroeger, van tempo doeloe. Velen van hen hebben het gevoel dat de geschiedenis hen het verleden heeft ontnomen. Dit boek pleit een

eerherstel voor het Nederlands-Indië zoals het eens was. Er is hier weer aandacht voor de betekenis die het land van herkomst voor de vele ontheemden heeft. Tempo Doeloe, een omhelzing is in deze tijd noodzakelijk, omdat begrip voor de gevoelens van vroeger ons het Indonesië van nu en haar bewoners beter doet begrijpen. Heimwee is geen verboden woord. *Prijs: € 10,00.*

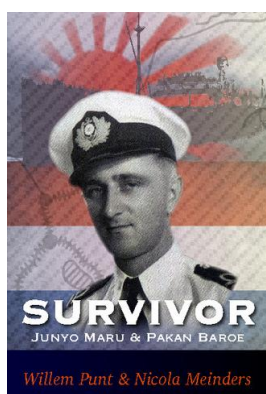
Simon Tahamata, de kleine dribbelaar – Tonny van der Mee. In de jaren zeventig was Simon Tahamata een succesvol beroepsvoetbalspeler. Met onnavolgbare passeerbewegingen en watervlugge versnellingen dolde hij zijn tegenstanders. De 22-voudig international debuteerde in Oranje tegen Maradona, was 'spookspeler' van het Wereldelftal en speelde de Europacup finale tegen FC Barcelona. Maar hij ontsnapte ook aan de SLM-ramp, die het 'Kleurrijk Elftal' trof en hij leerde de schaduwzijde van het succes kennen, met als dieptepunten het omkoopschandaal bij

Standaard Luik en zijn gedwongen vertrek bij Ajax. Het bestuur van Ajax negeerde het advies van

trainers Leo Beenhakker en Bobby Haarms en penningmeester Ton Brandsteder om het contract van de Molukse sterspeler en publiekslieveling te verlengen. Racistische motieven van de secretaris zouden daarbij mogelijk een rol hebben gespeeld. *Prijs: € 19,95.*

Survivor Junyo Maru & Pakan Baroe – Willem Punt & Nicola Meinders. Willem Punt (1921) is een van de laatste overlevenden van zowel het drama met het Hellship Junyo Maru als van zijn daaropvolgende dwangarbeid aan de Pakan Baroe spoorweg. Op zijn

15^e voer Willem voor het eerst bij de Koopvaardij om zijn familie te helpen onderhouden. Toen in Europa de 2^e Wereldoorlog uitbrak, kwam hij terecht bij de Koopvaardij rond Nederlands-Indië. Toen ook daar de oorlog met Japan uitbrak, werd hij gevangen genomen. De Japanners zetten hem met duizenden anderen op transport naar gevangenenkampen in Zuidoost Azië. Hij kwam terecht op de Junyo Maru, dat werd getorpedeerd door de Britse onderzeeër HMS Tradewind. Bij dit drama kwamen 5620 mensen om het leven. Punt meldde zich aan boord als vrijwilliger voor hulp bij de latrines, die buitenboord met touwen aan de reling hingen. Het was smerig werk, maar het zorgde er wel voor dat hij bovendecks kon blijven en daardoor redde het zijn leven toen de Junyo Maru vol getroffen werd door twee torpedo's. Willem Punt hield zich in eerste instantie drijvende met

behulp van een stuk wrakhout, maar wist later met een paar kameraden een sloep te bemachtigen. Hij werd uiteindelijk door Japanners uit zee opgepikt. Die echter gooiden iedereen weer overboord die in slaap viel. "We hielden elkaar schreeuwend wakker", vertelt hij later. Hij kwam terecht als dwangarbeider bij de Pakan Baroe spoorweg, waar hij opnieuw door een hel ging. Maar hij wist te overleven, evenals de vaders van Marion Bloem en Adriaan van Dis. Hij vertelt in dit boek zijn verhaal. Het boek is uitgegeven in de Nederlandse en de Engelse taal. *Prijs: € 15,00. Bestelinformatie: www.junyomarupakanbaroe.nl.*

Een roeping, een taak! – Wim van de Waal. In november 1959 kort na het behalen van zijn HBS eindexamen, vertrekt Wim van de Waal naar Nederlands Nieuw-Guinea om in Hollandia de opleiding tot bestuursambtenaar te gaan volgen. Hij is net twintig geworden als hij wordt aangesteld als districtshoofd van een exploratieressort aan de Casuarinenkust, een nog vrij onbekend gebied ongeveer ter grootte van Noord Brabant. Met een ontwapenende combinatie van een romantische zucht naar avontuur en een Hollandse nuchterheid stort het jeugdige districtshoofd zich op zijn taak. Hij ontwikkelt al snel een grenzeloze bewondering voor de Papoea bevolking en een steeds kritischer wordende

houding ten opzichte van de koloniale overheid. Als Michael Rockefeller, zoon van de Ameri-

kaanse zakenman en politicus Nelson Rockefeller, spoorloos verdwijnt in het gebied waarvoor van de Waal verantwoordelijk is, laat deze zich van zijn beste kant zien. Een boeiend verslag van Van de Waals ervaringen, waaronder het onderzoek naar de verdwijning van de miljonairszoon Michael Rockefeller, maar ook een selectie indrukwekkende kleurenfoto's. Op zich al bijzonder omdat er verder nauwelijks kleurenfoto's bekend zijn van de Papoea's uit die tijd. *Prijs: € 35,00.*

Vreemden worden vrienden – Henk van der Steeg. Hoe de Papoea's en wij met elkaar verbonden zijn. Papoea (of zoals het nu heet: Irian Jaya) is de meest oostelijke provincie van

Indonesië. De vriendschappen verbondenheid met het Papoeavolk is hoofdzakelijk gekomen door zending en missie. En later ook door het Nederlands bestuur. Sinds het in 1963 bij Indonesië is

gaan behoren, horen we er niet zoveel meer over. De medewerkers van deze bundel verhalen

vragen aandacht voor het volk van Papoea. Ze vertellen over hun cultuur, hun liederen, hun hoop en hun verlangen. En natuurlijk ook over zaken als onderwijs, mensenrechten, enz. *Gelimiteerde oplage, voor de prijs van: € 8,00 plus € 4,00 portokosten te bestellen bij: steegvenema@kpnplanet.nl.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de **uitgebreide boekenwinkel** van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Recept

Als je een rijsttafel samenstelt, zorg je ervoor dat er van alles is: een gerecht met rund, een met varken, een met kip, groente, tempeh of tahu, een eiergerecht, enz. Empal pedis is een lekker gerecht van drooggebakken rundvlees en (naar smaak) pittig gekruid.

Ingrediënten:

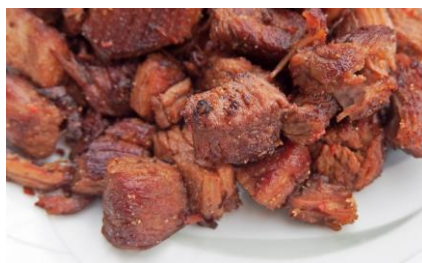
Voor 6 tot 10 personen; restjes laten zich gemakkelijk invriezen. 1 kg sucadelappen, 1 à 2 el. sambal badjak (andere sambal mag ook), 6 tenen knoflook, 2 tl. djintan, 3 tl ketoembar, 30 gr. gula djawa (bruine suiker mag ook), 2 bouillonblokjes, 4 blaadjes salam (toko), heet water om alles onder te zetten.

Strooisel voor het afbakken:

1 tl djintan, 1 tl ketoembar, 1 tl gewone suiker, 2 fijngesneden verse lomboks.

Bereiding:

Zet voor u gaat koken altijd alle ingrediënten klaar. Dit werkt veel fijner. Snijd het vlees in dobbelstenen. Hak de knoflook zeer fijn en fruit dit heel kort een 1 el. olie in een grote pan met dikke bodem. Doe hier de sambal, djintan en ketoembar bij en fruit

dit ca. 20 seconden mee. Doe dan de blokjes vlees erbij en roer even om. Voeg dan heet water toe om het vlees net onder te zetten. Dan de bouillonblokjes, gula djawa en salamblaadjes erbij. Als u ziet dat de bouillonblokjes gesmolten zijn, alles even goed omroeren en met

Empal Pedis

deksel erop op heel laag vuur (kleinste pitje) ca 4 uur sudderen.

Laatste fase:

Vermeng de ingrediënten voor het strooisel. Schep met een draadschep het vlees uit de pan en in een vergiet. Laat onder af en toe omschudden het vlees heel goed uitlekken. Hoe droger het vlees is hoe beter uw recept lukt. Bestrooi het dan met uw strooisel en vermeng het even goed. Voeg eventueel een snufje zout toe. Verhit nu in de wok 2 el. olie en bak de rundvleesblokjes hard aan. Het is niet erg als er dan wat stukjes loskomen. Die worden extra krokant. Bedenk dat het vlees al zeer gaar is en alleen maar een krokant jasje hoeft te krijgen. Serveer bij uw rijsttafel.

Selamat makan.

Column Guna-guna

Bestaat het nu wel of niet? Lees dit en oordeel zelf.

Door: Han Dehne

Guna Guna, ook wel geschreven als Goena Goena, staat bij veel Indische families bekend als Zwarte Magie of de zogenaamde Stille Kracht.

Het is de toverkunst uit Indonesië en de Molukken. Je mag hiermee niet spotten. Indische mensen geloven dan ook dat het iets is waar je beter niet mee te maken kunt hebben, laat staan er over praten.

Als Indische mensen zeggen dat iemand "gemaakt" is bedoelen ze dat die persoon onder invloed van Guna Guna is en zo'n bezwering is uiterst moeilijk op te heffen.

Eenmaal bezeten wordt het slachtoffer getroffen door rampen en tegenspoed of geteisterd door demonen. De Indische en Molukse mensen weten dat alleen heel veel bidden de enige oplossing is tegen deze bezweringen.

De kunst van de Guna Guna rituelen zijn in bezit van bepaalde families en worden van generatie op generatie doorgegeven. De geheimen blijven dus is de familie en dat maakt dat deze families berucht zijn in de Indische en de Molukse samenleving. De bezweringen van Guna Guna zijn vaak enorm sterk en eenmaal getroffen door de bezwering is het slachtoffer overgeleverd aan de sterke negatieve krachten.

De verschijnselen zijn heel divers maar men wordt meestal zonder enige reden ernstig ziek of sterft zonder dat artsen een oorzaak kunnen vinden. Ook kan iemand zich vreemd gaan gedragen of pleegt zelfmoord.

De reden om Guna Guna te gebruiken is meestal haat, jaloezie, ruzies, wraak of afwijzingen in de liefde. Niet alleen kunnen mensen

drager worden van die negatieve krachten, maar ook voorwerpen kunnen worden bewerkt zodat zij de eigenaar daarvan veel ellende kunnen brengen. Bekende voorbeelden zijn o.a. wajangpoppen, de kris (een soort dolk), kleden of kleine afgodbeeldjes afkomstig uit Indonesië.

Niet al deze voorwerpen bevatten kwade krachten, maar als buitenstaander is dat niet te zien. Naast de zwarte kant van Guna Guna bestaat er ook de Witte Guna Guna waarbij men positieve dingen doet met deze vorm van magie.

Het beoefenen van de zwarte magie is niet zonder gevaar, de beoefenaars kunnen ook zelf getroffen worden door hun daden. Experimenteren daarmee is dus zeer zeker niet zonder gevaren. Mijn schoonvader Anton was tijdens de wereldoorlog ingewijd in deze vorm van magie. Hij beschikte ook over een aantal cahiers met daarin waarschijnlijk zijn aantekeningen daarover.

Nadat hij – hij woonde toen in het verzorgingshuis Rumah Kita – een zware hartaanval kreeg, voorvoelde hij dat het einde van zijn leven naderde.

Op een middag toen mijn vrouw Mary en ik bij hem waren, gaf hij Mary een pakketje met die cahiers en blaadjes. Zij waren zorgvuldig bijeen gebonden met een touwtje.

"Hier Mary, deze papieren moet je voor mij in de zee gooien. Je mag ze niet openen en inzien. Ze moeten voorgoed verdwijnen".

Wij namen deze papieren mee naar huis, legden thuis ze op boekenplank om ze wat later vanaf de veerboot tussen Den Helder (waar we wonen) en Texel in zee te gooien. Enkele dagen later stonden wij vroeg op om die taak te gaan vervullen.

Maar..... toen wij die papieren wilden pakken van de boekenplank, waren ze weg. Zij waren niet te vinden en een uitgebreide zoektocht door het hele huis was tevergeefs. Na zeker 3 uur zoeken lieten wij het idee varen om ze op die dag in zee te gooien.

Nadat deze beslissing was gevallen gingen wij maar even een paar boodschappen doen. Toen wij terugkeerden in onze woning keek ik automatisch naar de plek waar wij eerder Pappie's papieren hadden neergelegd. Tot mijn grote verbazing lagen ze daar open en bloot. Zoiets vreemds hadden wij niet eerder meegemaakt.

Wij hebben geprobeerd een verklaring hiervoor te vinden, Maar wij kwamen niet verder als dat wij ze te vroeg moesten laten verdwijnen en dat dit pas mocht als Pappie daadwerkelijk was overleden. Uiteindelijk hebben wij samen met onze oudste kleinzoon zijn wil pas na zijn dood uitgevoerd. En alles was goed.

Kartini & Katini, two stories

'Kill the West in me'- een hedendaags theateraal concert van Javaanse Gamelan en Westers strijkkwartet

De opruiende brieven van de te vroeg in het kraambed gestorven Javaanse Prinses Raden Adjeng Kartini (1879-1904) en vlijmscherpe teksten van de activiste, schrijfster en journaliste uit Indonesië, Ayu Utami (Bogor 1968), vormen de twee uitgangspunten voor een bijzonder muziektheater. Een uitvoering door een bijzondere combinatie van het Gamelan Ensemble Geding en het Doelenkwartet met de sopraan Bernadeta Astari en de actrice Romy Roelofsen.

Kartini, dochter van een Javaanse sultan, kreeg een Nederlandse educatie en begon zich het westerse gedachtegoed eigen te maken. Ze kwam echter op twee punten in de knel: haar Javaanse traditie en de 'adat' dwongen haar tot een huwelijk met een oudere sultan.

De producenten van het stuk zochten naar een hedendaagse 'twist' op het oude Kartini verhaal. Al gauw kwamen zij terecht bij Ayu Utami. Zij heeft in haar tekst een dienstmeid opgevoerd die in een Arabisch land geld gaat verdienen en voor wie het westen weinig betekenis meer heeft.

Ze is door haar vader naar de beroemde Kartini vernoemd, maar omdat haar vader analfabeet is, heeft hij bij de Burgerlijke Stand de verkeerde spelling doorgegeven en haar Katini genoemd en dus de 'r' is vergeten.

Het stuk is oorspronkelijk als tweeluik opgezet, waarbij voor de pauze een historisch figuur zou worden neergezet en na de pauze de actuele figuur van Katini. Maar al snel werd duidelijk dat een confrontatie van de twee figuren veel interessanter zou zijn. Dit komt nu dus tot uiting in twee

ensembles en twee verschillende stijlen van componeren in een uitdagend theateraal concert.

Wanneer gaandeweg de teksten meer betekenis krijgen, ontstaat het eerste conflict tussen de protagonist en het strijkkwartet. Dit weerbarstige spel wordt omgeven door het gamelan-ensemble, dat als een soort mediator zorgdraagt voor een harmonische balans, door onafhankelijk van de dynamiek van de actrice en die van het kwartet, een geheel eigen tempo te handhaven.

De muziek is de toonaangevende drager in deze voorstelling. De muzikale verschillen lopen parallel met de verschillen tussen Kartini en Katini. Twee solisten met hun eigen métier, twee componisten met hun eigen taal en twee ensembles met hun eigen traditie.

Dit resulteert in een slagveld, waarin de componisten orde scheppen, balancerend tussen verbluffende syntheses en bijna onoverbrugbare tegenstellingen. Het Gamelan ensemble zal hierbij een totaalklank voortbrengen, die van een al te folkloristische kleur is ontdaan, daarbij geïmiteerd door het strijkkwartet.

Op dinsdag 4 in CCAmstel in Amsterdam en op donderdag 6 december 2018 in Theater a/d Rijn in Arnhem zal dit jaar een voorstelling worden gehouden. Sopraan Bernadeta Astari speelt de Prinses Kartini en actrice Romy Roelofsen speelt de Javaanse bijna-naamgenoot Katini. De artistieke leiding is in handen van Jurrien Sligter, de regie is van Romy Roelofsen & Gable Roelofsen Productie: <http://www.gending.nl> en www.hetgeluidmaastricht.nl.

Alle informatie over de aanvangstijden, adressen, toegangsprijzen, enz. vindt u op de websites van de betreffende theaters. Ook het reserveren van kaarten kunt u op die sites regelen. Reserveert u bijtijds om teleurstellingen te voorkomen.

- **4 december 2018** – CC Amstel Theater, Cullinamplein 1, 1074 JN Amsterdam
[CC Amstel Theater](http://www.ccamsteltheater.nl)
- **6 december 2018** – Theater a/d Rijn, Rijnstraat 42 (ingang Bartok Park), 6811 EX Arnhem
[Theater a/d Rijn](http://www.theateradrijn.nl)

Meer informatie op de website: www.thewestinme.nl.

Teman Teman Sehati

Ons motto: Beter 1% hulp dan 100% medelijden

Stichting Teman Teman Sehati (Opgericht op 24 juli 1999, tot stichting verworpen in 2007) is een kleine doch hechte vriendschapsclub. Geboren uit een spontane bijeenkomst van Molukkers, Indo's en aanverwanten, verder iedereen die weet wat senang voelen is, van makan houdt, en niet vreemd tegenover keroncong staat, weet wat lempers zijn, wat bunduk en kleppet betekent en als geintje terang bulan mee kan zingen.

Die eerste avond werd besloten dit voort te zetten en zo is het begonnen. Iedere zes weken werd er een bijeenkomst georganiseerd bij een van de donateurs thuis. Op initiatief van een van onze donateurs kreeg de vriendenclub een naam en dat is de stichting Teman Teman Sehati geworden. Tegenwoordig vinden de bijeenkomsten (kumpulans) meestal plaats op De Deel. Tegelijkertijd werd besloten om de contributie per persoon te bestemmen voor een project in Indonesië. Inmiddels zijn er talrijke projecten opgezet.

Francine Tammeling bezocht de 71-jarige Hendrik Cornelissen in Indonesië. Zij tovert gelijk een brede glimlach op zijn gezicht Francine: "Dit is het verschrikkelijkste geval wat ik in de laatste

jaren ben tegen gekomen. Geen geld voor verband. Mijnheer is zwaar diabetisch. Woont met zijn vrouw in een hok"

Deze zaak van achtergebleven Nederlanders in Indonesië is een zaak van Nederland. Velen die onder barre omstandigheden leven zijn onderdeel van de Collectieve Ontkenning van de diverse kabinetten. Hendrik Cornelissen wordt nu geholpen door Francine Tammeling die uit eigen beweging met haar stichting Teman Teman Sehati en met de hulp van vele donaties via haar eigen stichting en via **MAX Maakt Mogelijk** nog vaak de laatste mogelijkheden kan bieden voor enig bestaansrecht.

Een zaak waar de overheid liever jarenlang wegkeek komt nu dramatisch naar boven. Help Francine Tammeling en haar team. Ook dat moet gebeuren. De heer Cornelissen was ooit door omstandigheden te laat om naar Nederland te gaan en kon de overtocht niet betalen.

Bezoek de pagina van Francien dan krijg je een idee welk een prachtig werk zij doet voor de achtergebleven Nederlanders die destijds niet meer naar Nederland konden uitwijken door allerlei administratieve rompslomp die de Nederlandse overheid destijds opwierp. Al deze mensen zijn vervallen tot een immense armoede en behoren tot de tweederangs burgers in Indonesië.

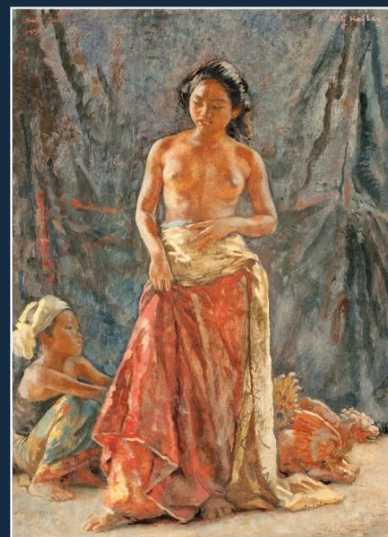
Francine doet haar werk met een team op geheel eigen manier waarbij zij haar reizen en verblijf uit eigen zak betaald. Alles gaat naar de zieltjes die het nodig hebben.

Doneren?
NL27 INGB 0004 4809 34 tnv
Stichting Teman Teman Sehati
Arnhem. _____

ZEEUWS VEILINGHUIS

**GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN**

W. G. Hofker (1902-1981)
Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680

WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

(advertentie)

(advertentie)

WORD DONATEUR

Stichting Teman Teman Sehati
KvK 09169946

NL27 INGB 0004 480 934 tnv
Stg. Teman Teman Sehati, Arnhem

Just4Kids... voor iedereen van 6 tot 16 jaar

Korte berichten

Gezocht: Jong talent

In de rubriek "Just4Kids" hebben we eerder al aandacht besteed aan jong talent. Zo plaatsten we een artikeltje over twee meisjes die Indonesische dansen leerden en verder ook een stukje over een drumtalentje. Heb jij nou ook zo'n talent? Kan je goed gitaarspelen en treed je ook op? Of ben je een tenniskampioen in de dop, een goed biljarter of kan je heel goed

dansen of zingen? Misschien ben je wel een hele goeie chef-kok, of ben je een kunstschilder of een fotograaf in de dop.

Misschien ook wel een.... Kortom, alle jonge supertalenten van ca. 6

tot ca. 16 jaar oud willen we voor het voetlicht zetten. En wij willen dat aan iedereen vertellen. Als je zelf niet zo heel goed kan schrijven, vraag dan of jouw ouders willen helpen en doe er een fotootje erbij. Of je stuurt jouw verhaal gewoon in je eigen woorden naar de redactie, dan maken wij er samen met jou een echt leuk artikeltje van.

Stuur je reacties dan naar:
info@indisch-centrum-den Haag.nl **DOEN HOOR....!!!**

Recept

Daging Brambang

Boterzacht gestoofde rundvlees-reepjes met gefruite uien. Een traktatie voor de kids.

Ingrediënten:

500 gr. runderlapen, 3 grote uien, 1 tl. sambal badjak, 1/2 tl. trassi, 1 tl. djahé, 1/2 tl. djintan, 6 el. ketjap manis, 1 kruidenbouillonblokje, 2 dl. water, olie om te bakken.

Bereiding:

Snijd het rundvlees in mooie

dunne repen. Snijd de uien in ringen (niet te dik), Verhit in de wok of braadpan wat olie en bak

hierin het vlees rondom mooi bruin. Voeg 2 dl. heet water toe, met de trassi, djahé, djintan en het bouillonblokje. Laat het vlees

in 1,5 uur langzaam gaar sudderen op de laagste stand van het kleinste vuur. Zo wordt het vlees boterzacht. Verhit in een andere pan een scheutje olie en fruit hierin de uienringen lichtbruin (niet laten aanbakken, dus vaak roeren). Meng dan de sambal erdoor en voeg het geheel bij het vlees. Meng dan de ketjap erdoor. Als het te dik is een drupje water toevoegen. De saus moet echter ook niet te dun zijn.

Selamat makan.

Links4Kids

Heel veel leuke LINKS voor kinderen, maar niet alleen voor kinderen:

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed /

naslagwerk voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar tal van Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
<https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van, voor en met Indische Nederlanders.

<http://www.indischhistorisch.nl>

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**.

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Informatie over **schoollespakketten** over het voormalige Nederlands-Indië.
www.gastdocenten.com

Indisch Herinneringscentrum
Sophiahof, Den Haag
www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum (MHM) Sophiahof, Den Haag
<http://www.museum-maluku.nl/>

Indisch Museum, een digitaal museum over Nederlands-Indië:
<https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

De speciale **Jeugdwebsite** van de Nederlandse Oorlogsgravenstichting (Ned.-Indië).
http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pag_enr=1

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS naar sites betreffende het Pakan-Baroe Spoorweg drama.
<http://pakanbaroe.my-free.website/>.

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater.
<http://www.koorenhuis.nl>

Villa Zebra, landelijke jeugdorganisatie
<http://www.villazebra.nl>

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel erg veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd.
<http://www.kindertheater.nl/>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink.
<http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Kunstbende, Een landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar.

<http://www.kunstbende.nl>

Jeugd Startpagina "Open Start" <http://jeugd.openstart.nl>

Weblog "Indische Jeugdlitteren" Blog van Marjorie van Putten:
<http://indischejeugdlitteren.wordpress.com/over-mij/>

Young Adult Books, website met boekrecensies en webshop over boeken voor middelbare scholieren.
<http://www.youngadultbooks.nl/>

Jeugdbieb, leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Cultuur, Jeugd, Sport en Media in Vlaanderen, website met van alles.
<http://www.cjism.vlaanderen.be>

Kinderboekenpraatjes. Heel erg veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep.
<http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 november 2018

15 augustus t/m 31 december 2018: Katjongs in Colditz. Tentoonstelling over spectaculaire ontsnappingspogingen van krijgsgevangen militairen uit het Duitse kamp Colditz. In de speelfilms en de TV-serie doen de makers voorkomen alsof het enkel Britse militairen betrof. Niets is minder waar. Er waren ook Poolse, Franse en Nederlandse militairen bij betrokken. En die Nederlandse krijgsgevangenen waren hoofdzakelijk van het KNIL (Koninklijk

Nederlands Indische Leger). In deze tentoonstelling wordt door middel van veel foto's, documenten en voorwerpen, hiertoe beschikbaar gesteld door Museum

Bronbeek, Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH), alsmede particuliere collecties, van onder andere verzamelaar Johan van Hoppe en familie Goedkoop, een goed en waarheidsgetrouw beeld weergegeven van er zich tijdens de Tweede Wereld-oorlog in het Duitse Colditz afspeelde. De locatie: **Museum Bronbeek**, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Dagelijks geopend (behalve maandag) van 10.00 tot 17.00 uur.
<http://museumbronbeek.nl/>

T/m 18 juli 2019: MS Oranje, Koers Gewijzigd. De Oranje was het begin van een nieuw leven. Het schip was voor veel Indische Nederlanders de vrijheid, maar ook het verlaten van het geliefde Indië. "We hebben het overleefd, dat gevoel was er wel". Het schip en haar herinneringen zijn het onderwerp van een mooie tentoonstelling in het Scheepvaart Museum in Amsterdam. Tachtig jaar na haar tewaterlating op 8 december 1938 spreekt de Oranje nog steeds tot de verbeelding. De

tentoonstelling is opgebouwd uit twee delen: de geschiedenis van het schip en de verhalen van de gerepatrieerden. De persoonlijke verhalen van 10 gerepatrieerden komen tot uiting, versterkt door indringende portretten die de fotograaf Jitske Schols van hen maakte. Locatie: **Scheepvaart Museum**, Kattenburgerplein 1, 1018 KK Amsterdam. Openingstijden: dagelijks van 9.00 tot 17.00 uur (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag). Toegang: € 16,00 pp., kinderen 4 t/m 17 jr., CJP, Studenten en Cultuurkaart: € 8,00 Museumjaarkaart van toepassing. Online Tickets zijn verkrijgbaar via <https://tickets.hetscheepvaartmuseum.nl/>

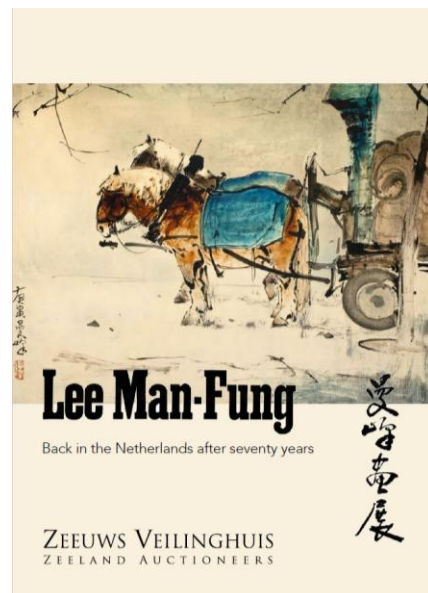
T/m eind 2019: Expositie Wayang Revolusi, Kunst in dienst van de vrijheid. Deze tentoonstelling laat zien hoe de Indonesische nationalist in hun strijd tegen de Nederlandse overheersing de traditionele wayang-theaterkunst als propaganda gebruikten. De hoofdrolspelers zijn de politici en de militairen van de twee partijen, die tegenover

elkaar stonden in de onafhankelijkheidsstrijd, zoals de Nederlandse Generaals Spoor en Van Mook, de Indonesische president Sukarno en de vice-president Mohammed Hatta. De poppen zijn gemaakt door poppenspeler en -maker: Ki Ledjar Soebroto. Daarnaast komen andere vormen van

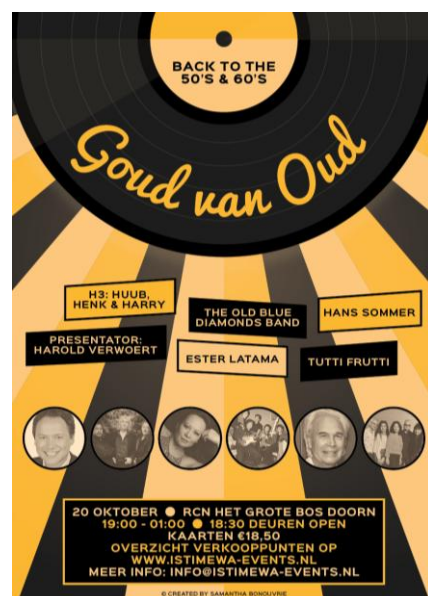
het Wayangspel aan bod, zoals: Kulit, Golek, Klitik en Topeng. Ook worden films en toepasselijke voorwerpen getoond. Ter gelegenheid van het 30 jarig jubileum van het Museum krijgt u in het museumbuffet bij uw kopje koffie of thee een plakje spekkoek. Locatie: **Poppenspe(e)lmuseum**, Kerkweg 38, 8193 KL Vorchten (Gemeente Heerde). Geopend: woensdag, zaterdag en zondag 12.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 5,50 (volw.) en € 4,50 (3-12 jr). Info: www.poppenspelmuseum.nl

19, 20, 25, 26, 27 oktober 2018: Tentoonstelling Lee Man-Fong. Lee Man-Fong (1913-1988) is in Europa niet zo erg bekend, ondanks dat hij na de Tweede Wereldoorlog vijf jaar in Nederland gewoond en gewerkt heeft. Rond 1950 hield hij op diverse plaatsen exposities. In Zuidoost Azië is hij echter een gevierd kunstschilder. Het Zeeuws Veilinghuis wil Lee Man-Fong weer bij het grote publiek herintroduceren met het tentoonstellen van reproducties van alle schilderijen (25 stuks) die het Zeeuws Veilinghuis in de loop der jaren van deze kunstenaar heeft geveild, plus nog een viertal echte werken die op 5 december geveild

zullen worden. Bovendien denkt het Veilinghuis aan de uitgave van een boek over het werk van deze schilder. De locatie: **Anna@KV2**, Korte Vijverberg 2, 2513AB Den Haag. Openingstijden 11.00 tot 16.00 uur. Toegang: (onbekend). Zie website: [Zeeuws Veilinghuis](http://ZeeuwsVeilinghuis.nl).

20 oktober 2018: Goud van Oud editie 41. Istimewa Events organiseert alweer de 41^e editie van Goud van Oud. Een muziek-spektakel waar de jaren '50 en '60 centraal staan. Dit keer met de volgende artiesten: Hans Sommer, Ester Latama, The Old Blue Diamonds Band, Tuttu Frutti, H3: Huib, Henk en Harry. De avond wordt gepresenteerd door Omroep

MAX presentator Harold Vervoerd. En vanzelfsprekend kan er op de muziek weer volop gedanst worden. Locatie: **Zaal RCN Het Grote Bos**, Hydeparklaan 24, 3941ZK Doorn. Tijden: 19.00 tot 01.00 uur (zaal open om 18.30 uur). Toegang: € 18,50. E-tickets zijn verkrijgbaar, die u zelf kunt uitprinten. Bovendien zijn er een aantal voorverkoopadressen. Kijk hiervoor op <http://www.istimewa-events.nl/goud-van-oud/>.

24 oktober 2018: Film Jenderal Soedirman. In het kader van de Week van de Koloniale Geschiedenis vertoont het Indo Film Café in samenwerking met Museum Bronbeek de door Viva Westy geregisseerde speelfilm Jenderal Soedirman. De film heeft een speelduur van bijna twee uur, is Indonesisch gesproken en Engels

ondertiteld. De film wordt voorafgegaan door een inleiding de Bronbeek conservator Hans van den Akker. Meer informatie over de inhoud van de film vindt u via de onderstaande LINK. Locatie: **LUX Nijmegen**, Mariënborg 38-39, 6511 PS Nijmegen. Tijden: Aanvang voorstelling om 19.30 uur. Toegang: € 9,50. E-tickets Via: www.lux-nijmegen.nl. Na afloop is er gelegenheid tot een drankje. Zie verdere informatie: <https://www.indofilmcafe.nl/>

T/m 28 oktober 2018: Openstelling Japanse Tuin Den Haag In een van de mooiste parken van ons land ligt een uniek juweel: een oude Japanse Tuin, een van de mooiste van Europa. De tuin is begin 20^e eeuw aangelegd door de toen-malige eigenaresse van het prachtige Landgoed: Marguerite

M. Baronesse van Bienen. Haar bijnaam was: Freule Daisy. Zij liet allerlei originele lantaarns, een watervat, beeldjes, bruggetjes en meer uit Japan verscheppen om haar tuin aan te kleden. De Tuin heeft een hoge historische waarde. De Tuin is verboden voor honden, buggy's, elektrisch aangedreven hulpmiddelen. Gewone rolstoelen zijn toegestaan, voor deze bezoekers is een speciale route door de tuin mogelijk. De locatie is: Landgoed Clingendael, Wassenaarseweg, 2597 VH Den Haag. Meer informatie via de site: [Japanse Tuin Den Haag](http://JapanseTuinDenHaag.nl)

3 november 2018: Lezing Piet Hagen. Op de najaarsbijeenkomst van het Multatuli Genootschap spreekt Piet Hagen over zijn nieuwe boek: 'Koloniale oorlogen in Indonesië'. Vijf eeuwen verzet tegen vreemde overheersing door de Portugese, Spaanse, Nederlandse, Engelse, Franse en

Japanse kolonisten. Algemeen geldend motto tijdens deze periode was het motto van Jan Pieterszn Coen: "Geen handel zonder oorlog". Het perspectief van dit boek ligt niet alleen aan de Nederlandse kant, maar vooral ook aan de kant van Indonesië zelf. Opvallend is dat Hagen in zijn boek nergens oordeelt. Aanluitend is er nog een lezing van Tom Phijffer over W.F. Hermans in Indonesië. Locatie: **De Doelenzaal, Universiteitsbibliotheek van Amsterdam**, Singel 425, 1012 WP Amsterdam. Tijden: 13.30 uur inloop, 14.00 uur aanvang en 16.30 uur einde. Entree onbekend. Nadere inlichtingen: <http://www.multatuli-museum.nl/nieuws-laatste-nieuws>

11 november 2018: Benefietfeest Teman Teman Sehati. Op zondagmiddag 11 november wordt in De Bilt een speciaal benefietfeest georganiseerd, ten behoeve

van de Stichting van Francine Tammeling die het lot van de Indischen in Indonesië probeert te verzachten. Diverse artiesten werken belangeloos mee, zoals Ben Poetiray & Friends, Ramona Band, Rocking Teens, Ester Latama en Jaimy Tailor. Locatie: **HF Witte centrum**, Henri Dunantplein 4, 3731 CL De Bilt. Tijden: 13.00 tot 18.00 uur (zaal open 12.00 uur). Toegang € 12.00 pp. Reserveren van kaarten kunt u bij: Armand Filon & Eveline 035-7727712, Wendy den Hartog 085-2019850, Jules Rademaker 0251-206697, Sonja Gout & Rubens Agaatsz 079-3623022 of via mail: agaat99@planet.nl.

Pasar Kalender 2018

(update: 1 oktober 2018)

Januari

13, 14: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>.
00, 00: Breda <http://www.winkelcentrumhogevecht.nl>

Februari

9, 10, 11: Antwerpen (BE) <http://www.azieinantwerpen.be>
17 t/m 25: Amsterdam <http://www.istimewa-events.nl>

Maart

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>
19: Kallenkote (Steenwijk) www.tamanindonesia.nl
23, 24, 25: Eindhoven www.stellarevents.nl
31, Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>

April

1, 2: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>
7, 8, 9 Den Bosch www.pasarfestival.nl
20, 21, 22: Nieuwegein www.stellarevents.nl

Mei

5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
4, 5, 6 Zutphen www.pasarfestival.nl
10 t/m 13: Antwerpen (BE) <http://www.istimewa-events.nl>
19, 20, 21: Den Helder www.stellarevents.nl
24 t/m 27: Gorinchem <http://www.istimewa-events.nl>
25 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

Juni

1 t/m 4: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl
8, 9, 10 Hardenberg www.pasarfestival.nl
16: Wageningen <http://www.zinzia.nl>
16, 17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
22, 23, 24: Leeuwarden www.stellarevents.nl
29, 30: Gorinchem www.pasarfestival.nl
29, 30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>

Juli

1: Gorinchem www.pasarfestival.nl
1: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>
6, 7, 8: Vlissingen www.stellarevents.nl
7, 8: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl

8: Breda www.raffyzorg.nl
14, 15, 16: Groningen www.pasarfestival.nl
21, 22: Emmeloord www.stellarevents.nl
25 t/m 29: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>
27, 28, 29: Oostende (BE) <http://www.istimewa-events.nl>

Augustus

3, 4, 5: Spijk <http://www.istimewa-events.nl>
11: Oost-Souburg <http://www.mae-uku.nl>
12 t/m 15: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>
17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl
25, 26 Leiden www.stichtingstellar.nl

September

1, 2: Almere www.indischefeestavond.nl
1, 2: Delft www.tudelft.nl/botanische-tuin
7, 8, 9: Assen www.pasarfestival.nl
15, 16: Kallenkote www.taman-indonesia.nl
16: Utrecht www.vrijooftimor.nl
21, 22, 23: Arnhem www.stellarevents.nl
28, 29, 30: Enschede www.pasarfestival.nl
29, 30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>

Oktober

1, Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>
5, 6, 7: Haarlem www.stellarevents.nl
?: Amersfoort www.emiclaer.nl
11 t/m 14: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>
20, 21, 22: Nijmegen www.pasarfestival.nl
27, 28: Leek www.stichtingstellar.nl

November

3, 4: Rijswijk www.pasarmalamrijswijk.nl
9, 10, 11: Venray www.pasarfestival.nl
23, 24, 25: Rotterdam www.pasarfestival.nl

December

?: Den Bosch www.sccdehelftheuvel.nl
22 dec. t/m 6 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)
Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of een aan-/afmelding? Laat het ons weten via e-mail.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst ?

info@indisch-centrum-denhaag.nl

ook kleine particuliere en verenigings pasars welkom (ter beoordeling door de redactie)

1ct

MEER DAN 40 NIEUW
LANDEN

1ct naar **vaste lijn** /min

[▶ Meer informatie](#)

Colofon

Digitaal maandelijks Magazine van:
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Jean-Marie Bosch van Drakestein

Ron Kraft

Juniorredacteur: Chinook de Deugd

Columnist: Han Dehne

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Albert van Prehn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijsning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Citeren van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2018 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN
BORCA ONLINE

Borca Online
Computer Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

e-mail adressenlijst

	NAAM	e - MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag